

จิตรภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน

โดย

นายเกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

IMAGINARY OF ISAN LIFE AND SOUL

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts Visual Arts
Academic Year 2023
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน
โดย	นายเกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชญ มุกตามณี

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชญ มุกตามณี) ภาพพิมพ์

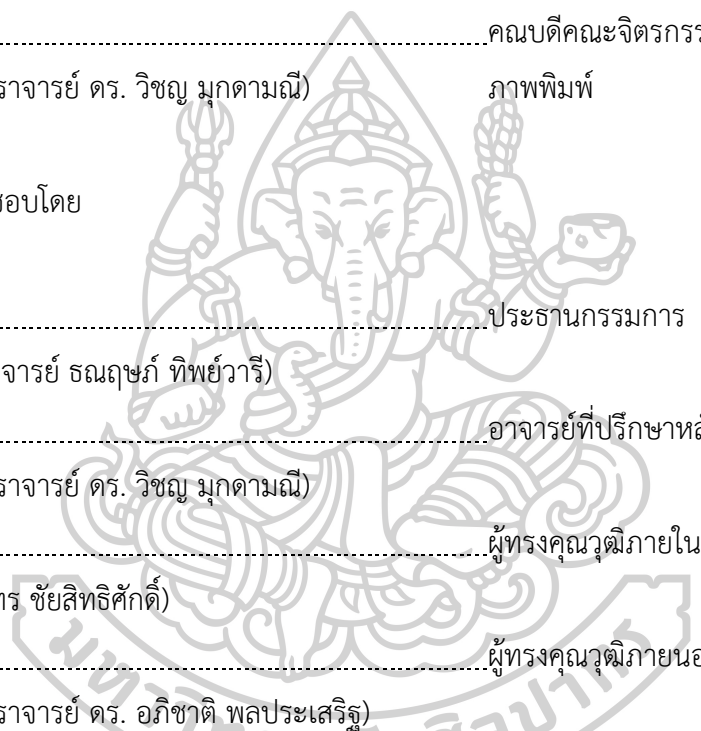
พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ธนฤกษ์ ทิพย์วารี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชญ มุกตามณี)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร. ตฤณภัทร ชัยสิทธิ์ศักดิ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พลประเสริฐ)

650120017 : ทศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : วิถีชีวิตอีสาน, จิตวิญญาณอีสาน, ดิน, อีสาน, พื้นที่ท่ามาหากิน

นาย เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์: จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชญ มุกตามณี

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ภายใต้หัวข้อ “จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน” เริ่มต้นจากความสัมพันธ์ระหว่างคนอีสานกับพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนชีวิตและนามธรรมภายในจิตวิญญาณของคนอีสานในความทรงจำของข้าพเจ้าผ่านมุมมองพื้นที่ท่ามาหากิน จากการศึกษาข้อมูลพื้นที่จริงร่วมกับศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตของคนอีสานทำให้ทราบว่าดินเป็นส่วนประกอบสร้างสำคัญของวิถีชีวิตอีสาน อีกทั้งศึกษาเทคนิคควบคู่กับแนวความคิดจากผลงานของศิลปินในการแสวงหาผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยการสร้างสรรค์ผลงานผ่านกระบวนการใช้จิตรกรรมสีน้ำมันรูปแบบจินตนิยม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิด จากการประกอบสร้างชุดสีบรรยากาศ รูปร่างหน้าตาของบุคคลที่เป็นแบบ ท่าทาง อากัปกริยา ทิวทัศน์ และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ของอีสานร่วมกับการใช้ดินในการแทนความหมายถึงกลิ่นอายและจิตวิญญาณความเป็นถิ่นในการสร้างสรรค์ โดยกระบวนการทั้งหมดเหล่านี้สามารถสะท้อนชีวิตและจิตวิญญาณอีสานในความทรงจำของข้าพเจ้าได้

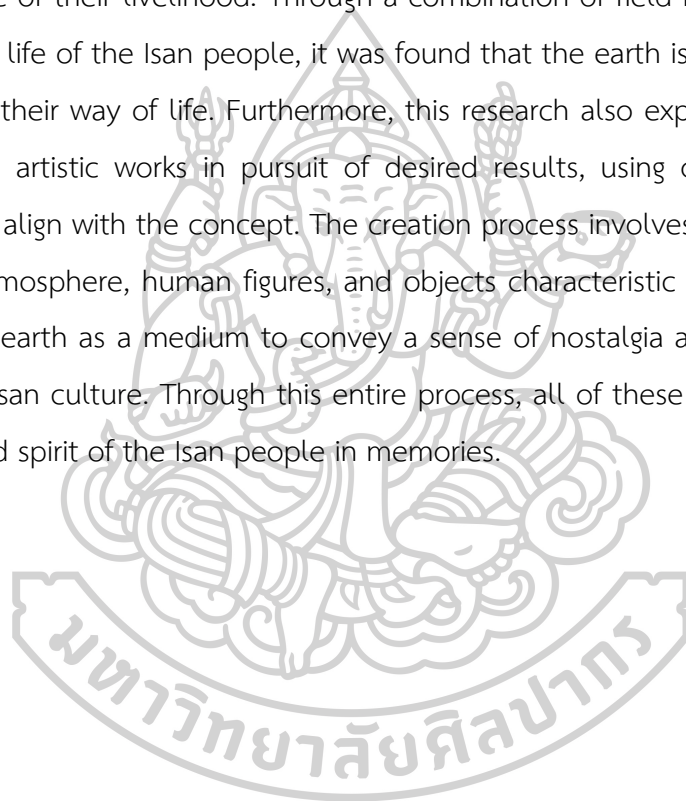

650120017 : Major Visual Arts

Keyword : Spirit of Isan, Mud, Isan, Soil

MR. Kiartisak SAMOESAP : Imaginary of Isan Life and Soul Thesis advisor :
Assistant Professor Vichaya Mukdamanee, Ph.D.

The thesis "The Imagery of Life and Spirit of Isan" Studying the relationship between the Isan people and their land, aiming to reflect the life and spiritual dimensions within the hearts of the Isan people in my memory through the perspective of their livelihood. Through a combination of field research and studying the way of life of the Isan people, it was found that the earth is a crucial component in shaping their way of life. Furthermore, this research also explores techniques and ideas from artistic works in pursuit of desired results, using oil painting to create works that align with the concept. The creation process involves combining elements such as atmosphere, human figures, and objects characteristic of Isan culture, along with using earth as a medium to convey a sense of nostalgia and spirituality deeply rooted in Isan culture. Through this entire process, all of these elements can reflect the life and spirit of the Isan people in memories.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณพ่อแม่ ผู้อยู่เบื้องหลังคอยส่งเสริมให้ความรักความอบอุ่นเสมอมา ครอบครัวญาติพี่น้อง ชุมชน ที่สนับสนุนทั้งร่างกายแรงใจกับการเรียนศิลปะของข้าพเจ้ามาโดยตลอด ขอขอบคุณครูธีรศักดิ์ อัจฉก้อง ครูผู้สอนศิลปะคนแรกที่เป็นแรงบันดาลใจให้กับข้าพเจ้า อาจารย์โจม มั่นพลศรี ผู้ชี้แนะแนวทางการเรียนและการทำงานศิลปะ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชญ มุกตามณี ที่เมตตาให้คำปรึกษาแนะนำแนวคิดกับแนวทางการสร้างสรรค์ตลอดระยะเวลาการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงดี ขอขอบคุณคณาจารย์ในภาควิชาจิตรกรรม และคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชากระทั่งการใช้ชีวิตการทำงานศิลปะ และขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่มีส่วนร่วมเดินทางและผลักดันการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา

เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	2
1.5 ขั้นตอนของการศึกษา	2
1.6 เวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	2
1.7 วิธีการศึกษา.....	2
1.8 แหล่งข้อมูล	3
1.9 อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า.....	3
1.10 การเสนอผลงาน.....	3
บทที่2 วรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	4
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับอีสานในพื้นที่ทำมาหากิน.....	4
2.2 แนวคิดสำนึกในถิ่นที่และการโยกหาวิถีชีวิตในพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน.....	9

2.3 แนวคิดอัตลักษณ์กับพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน.....	11
2.4 อิทธิพลและความบันดาลใจในศิลปกรรม	13
เจอร์รีโคลต์ (Theodore Gericault, ค.ศ. 1791- ค.ศ. 1824).....	15
วิลเลียม เทอร์เนอร์ (William Turner, ค.ศ. 1775 - ค.ศ. 1851).....	17
วินสโลว์ โฮเมอร์ (Winslow Homer, 1836-1910).....	19
ฌอง ฟรองซัวร์ มิลเลต์ (Jean Francois Millet,1814-1875).....	21
2.5 ศิลปินกรณีศึกษา.....	22
สมพร เต็มประสิทธิ์.....	22
ชัยรัตน์ แสงทอง.....	24
สมภาพ บุตราช.....	26
บทที่ 3 กระบวนการคิดและการสร้างผลงาน.....	28
3.1 การกำหนดแนวเรื่องและรูปแบบในงานจิตรกรรม.....	28
3.2 ทักษะธาตุในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	32
3.3 กระบวนการสร้างภาพต้นแบบ.....	33
3.4 วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน.....	47
บทที่ 4 การวิเคราะห์ผลงานและการสร้างสรรค์.....	58
4.1 การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	58
4.2 การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	62
4.3 การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	67
บทที่ 5 สรุปผลการสร้างสรรค์.....	80
รายการอ้างอิง.....	82
ประวัติผู้เขียน.....	85

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 Théodore Géricault, The Raft of the Medusa, 1819, 490 x 716 cm., Oil on canvas	15
ภาพที่ 2 William Turner, Calais Pier, 1803, Oil on canvas.....	17
ภาพที่ 3 William Turner, now Storm: Steam-Boat off a Harbour's Mouth, 1842, Oil on canvas	18
ภาพที่ 4 Winslow Homer, The Gulf Stream, 71.4 x 124.8 cm., Oil on canvas.....	19
ภาพที่ 5 Winslow Homer, The Veteran in a New Field, 1865, 61.3 ซม. x 96.8 cm., Oil on canvas	20
ภาพที่ 6 Jean Francois Millet, The Gleaners, 1875, 83.8 x 111.8 cm., Oil on canvas....	21
ภาพที่ 7 สมพร แต้มประสิทธิ์, สัมพันธภาพ พื้นที่ วัตถุ เวลา, 2563	22
ภาพที่ 8 ชัยรัตน์ แสงทอง, นิทรรศการ : “ดิน-โคลน”, 2561, สีอะคริลิกบนผ้าใบ.....	24
ภาพที่ 9 ชัยรัตน์ แสงทอง, นิทรรศการ : “ดิน-โคลน”, 2561, สีอะคริลิกบนผ้าใบ.....	25
ภาพที่ 10 สมภพ บุตรราช, นิทรรศการ “เกิดแต่ดิน”, 2559	26
ภาพที่ 11 ตัวอย่างคนอีสานในพื้นที่นา.....	29
ภาพที่ 12 ผักสวนครัวที่ปลูกบนโพนของมุมคันทนา.....	30
ภาพที่ 13 คนอีสานกำลังดำนา.....	30
ภาพที่ 14 คนอีสานนั่งพักระหว่างการดำนา.....	31
ภาพที่ 15 จับปลาในบ่อโคลน.....	31
ภาพที่ 16 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 1	34
ภาพที่ 17 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2.....	35
ภาพที่ 18 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 3.....	36
ภาพที่ 19 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1.....	37

ภาพที่ 20	ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 2.....	37
ภาพที่ 21	ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3.....	38
ภาพที่ 22	ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4.....	39
ภาพที่ 23	ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1.....	40
ภาพที่ 24	ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.....	41
ภาพที่ 25	ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	42
ภาพที่ 26	ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4.....	43
ภาพที่ 27	ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5.....	44
ภาพที่ 28	ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6.....	45
ภาพที่ 29	แก่นไม้.....	45
ภาพที่ 30	ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7.....	46
ภาพที่ 31	ภาพร่างต้นแบบผลงาน.....	47
ภาพที่ 32	ขั้นตอนการเตรียมผ้าใบ.....	48
ภาพที่ 33	ขั้นตอนการร่างภาพในผลงานจริง.....	49
ภาพที่ 34	ขั้นตอนการสร้างพื้นผิว.....	50
ภาพที่ 35	ขั้นตอนการลงสีในผลงาน.....	51
ภาพที่ 36	ขั้นตอนการเก็บรายละเอียดผลงาน.....	52
ภาพที่ 37	วิธีการขัดแต่งพื้นผิวด้วยกระดาษทรายในผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	53
ภาพที่ 38	วิธีการเคลือบสี (Glazing) ด้วยสีอ่อนในผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6.....	54
ภาพที่ 39	การทดลองสร้างคราบสี.....	55
ภาพที่ 40	คราบสีที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการเตรียมผ้าใบผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7.....	56
ภาพที่ 41	ดอกและกิ่งไม้.....	57
ภาพที่ 42	รายละเอียดพื้นผิวผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7.....	57
ภาพที่ 43	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 1.....	59

ภาพที่ 44 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2 60

ภาพที่ 45 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 3 61

ภาพที่ 46 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1 63

ภาพที่ 47 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 2 64

ภาพที่ 48 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3 65

ภาพที่ 49 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4 66

ภาพที่ 50 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1 68

ภาพที่ 51 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2 69

ภาพที่ 52 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3 70

ภาพที่ 53 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4 71

ภาพที่ 54 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5 73

ภาพที่ 55 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6 75

ภาพที่ 56 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7 76

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าพเจ้าเติบโตในถิ่นที่ชนบททางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ทำให้สัมผัสและซึมซับกับภาพบรรยากาศของท้องทุ่ง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายไปด้วยเสน่ห์ของความเรียบง่าย อาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน มีความมุ่งมั่น สนุกสนาน เป็นกันเอง ความอบอุ่น ความเอื้ออาทร การถ้อยทีถ้อยอาศัยของคนในชุมชน ทำการเกษตรแบบยังชีพเน้นการทำนาและเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก มีวัฒนธรรมประจำถิ่นที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น แต่ลักษณะเฉพาะของความเป็นอีสานก็ไม่ได้หยุดนิ่งตายตัวเป็นวิถีชีวิตที่ร่วมสมัย ส่วนหนึ่งเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่อื่น ๆ ผ่านการติดต่อสื่อสารและการเคลื่อนย้ายของผู้คน โดยชาวอีสานเดินทางเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างภูมิภาคและข้ามประเทศมาเป็นเวลานาน ปรากฏการณ์นี้จึงเกิดควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ขณะเดียวกันคนอีสานยังคงรักษาความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะ เอาไว้ได้ ซึ่งมีอิทธิพลมาจากวิถีการดำเนินชีวิตอันเกิดจากรับรู้พื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ วัฒนธรรมประเพณีและชาติพันธุ์ลักษณะโครงสร้างทางร่างกายที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน จึงทำให้อิสานเป็นพื้นที่อันเต็มไปด้วยภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ อย่างใกล้ชิด ทำให้คนอีสานมีความรัก ความผูกพัน และห่วงแหนกับวิถีชีวิตที่ผ่านมา จากการมีประสบการณ์ร่วมและสำนึกความเป็นอีสาน ทำให้ข้าพเจ้าเล็งเห็นลักษณะพิเศษในเชิงพื้นที่ของอีสาน ซึ่งได้ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คน ความผาสุกบนความสงบเรียบง่ายวิถีการดำรงชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและประสบการณ์ที่ถูกบันทึกไว้ในความทรงจำ นำไปสู่การสร้างสรรคผลงานสะท้อนวิถีชีวิตจิตวิญญาณอีสาน โดยนำเอาภาพความทรงจำจากอดีตให้กลับมามีชีวิตในปัจจุบันและจินตนาการถึงอนาคต เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนเห็นคุณค่าความงามของวิถีชีวิตแบบชนบท ตลอดจนเห็นคุณค่าความเป็นถิ่นที่และรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง จึงจำเป็นต้องศึกษาทั้งทางกายภาพที่เป็นรูปธรรมสิ่งแวดล้อมภายนอก คน สัตว์ สิ่งของ พื้นที่ และส่วนที่เป็นนามธรรม เช่น ภาวะ อารมณ์ ความรู้สึก จิตสำนึก ที่ปรากฏในอีสานผ่านมุมมองพื้นที่ท่ามาหากิน

1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา ชีวิต จิตวิญญาณของคนอีสาน และการประกอบสร้างของวิถีชีวิตคนอีสาน
2. เพื่อนำเสนอภาพลักษณ์ของอีสานที่เป็นลักษณะนามธรรมสิ่งที่อยู่ภายใน จากลักษณะนิสัย จิตใจ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สำนึก และความทรงจำ ผ่านรูปแบบงานจิตรกรรม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้สีน้ำมันเลียนแบบชุดสีและพื้นผิวของดิน จะทำให้สะท้อนถึงชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน ทั้งลักษณะรูปร่างกายภาพภายนอกรูปร่างหน้าตา วิธีการดำเนินชีวิตอันเรียบง่ายตรงไปตรงมา และลักษณะนามธรรมภาวะที่อยู่ภายใน บุคลิก นิสัย อารมณ์ ความคิด คติความเชื่อผ่านจิตรกรรมรูปแบบเหมือนจริงและภาพบรรยากาศในอุดมคติของผู้ สร้างสรรค์ได้

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยใช้การวิเคราะห์วิถีชีวิตของคนอีสานผ่านพื้นที่ทำมาหากินเป็นเนื้อหาหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. ขอบเขตด้านรูปแบบ ศึกษาทฤษฎีทัศนธาตุจากรูปแบบผลงานศิลปะร่วมสมัย ศิลปะจินตนิยม เป็นเครื่องมือในการแสดงออก

1.5 ขั้นตอนของการศึกษา

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลความเป็นจริงจาก สื่อ อินเทอร์เน็ต หนังสือ การลงพื้นที่จริง สัมภาษณ์ จดบันทึก บันทึกภาพ
2. ทดลองเทคนิค และวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์พัฒนาแบบร่าง
4. ถ่ายแบบคนในกิจกรรมและอากัปภิกิริยาต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงาน
5. ปฏิบัติงาน ขยายแบบแบบร่าง ตามความเหมาะสม

1.6 เวลาที่ใช้ในการวิจัย

ประมาณ 1 ภาคการศึกษา เริ่มงานวิจัยตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 และนำเสนอวิทยานิพนธ์/ การค้นคว้าอิสระ ภายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2567

1.7 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลจากแรงบันดาลใจและแนวความคิด

2. วิเคราะห์ข้อมูล
3. เขียนแบบร่าง 2 มิติ
4. ขยายแบบร่าง 2 มิติ สู่ผลงานจริง
5. เขียนสรุปรายงานวิจัย
6. เผยแพร่ผลงานเป็นบทความวิชาการ

1.8 แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลจากพื้นที่ สถานที่จริง
2. แหล่งข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสาร ห้องสมุด สื่อศิลปะ สื่อบัตร ภาพยนตร์ ซีรีส์ ข้อมูลจาก

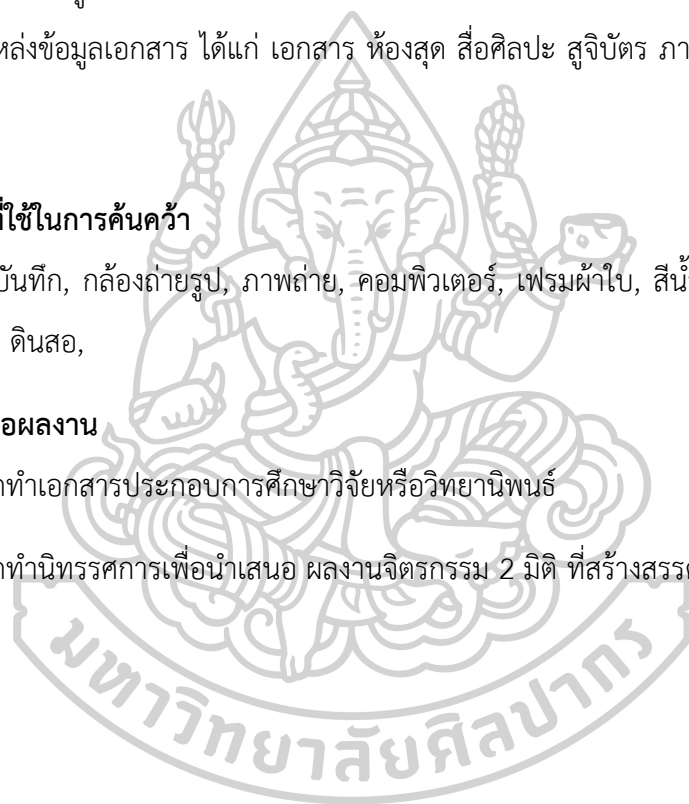
อินเทอร์เน็ต

1.9 อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

สมุดบันทึก, กล้องถ่ายรูป, ภาพถ่าย, คอมพิวเตอร์, เฟรมผ้าใบ, สีน้ำมัน, สีอะคริลิก, แปรง, พู่กัน, ปากกา, ดินสอ,

1.10 การเสนอผลงาน

1. จัดทำเอกสารประกอบการศึกษาวิจัยหรือวิทยานิพนธ์
2. จัดทำนิทรรศการเพื่อนำเสนอ ผลงานจิตรกรรม 2 มิติ ที่สร้างสรรค์ขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

การศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน” ข้าพเจ้าได้พิจารณาว่ามีแนวคิด ทฤษฎี ที่มีความเชื่อมโยงและสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับอีสานในพื้นที่ทำมาหากิน

อีสานเป็นชื่อเรียกพื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย คำว่า “อีสาน” มีราก ศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต สะกดว่า “อัสาน” หมายถึงชื่อของพรตวิเวทประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ส่วนการเขียนว่าอีสานเป็นการหยิบยืมมาจากคำบาลี หมายถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาได้มีการใช้คำว่า “ตะวันออกเฉียงเหนือ” แทนการเรียกชื่ออีสานโดยใช้ชื่อว่า “มณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ” เริ่มใช้อย่างเป็นทางการในสมัยรัชกาลที่ 5 ราวปีพ.ศ. 2442(ณัฐธิดา จันทรήμε, 2559)

ภาคอีสานตั้งอยู่บนแอ่งโคราชและแอ่งสกลนคร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกแอ่งโคราช มีพื้นที่ขนาดใหญ่ซึ่งกินพื้นที่ถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ภาคอีสานทั้งหมด คือ บริเวณลุ่มแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล ส่วนแอ่งสกลนคร คือบริเวณตอนเหนือของเทือกเขาภูพานกับบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ภูมิประเทศทั้งภาคอีสานเป็นพื้นที่ราบและยกตัวสูงเป็นขอบแยกตัวออกจากภาคกลางชัดเจน ทางตอนเหนือและทางตะวันออกเฉียงมีแม่น้ำโขงกั้นเขตภูมิภาคกับประเทศลาว ทางทิศใต้มีเทือกเขาพนมดงรักกั้นระหว่างประเทศกัมพูชาและภาคตะวันออกเฉียงของไทย ทางด้านทิศตะวันตกมีเทือกเขาเพชรบูรณ์และเทือกเขาตงพญาเย็นเป็นแนวกั้นแยกจากภาคเหนือและภาคกลางของไทย มีแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำชีมีต้นน้ำที่เขาค้อในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ไหลผ่านจังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ยโสธรแล้วไปรวมกับแม่น้ำมูลที่เส้นแบ่งเขตอำเภอเชียงในกับอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีมีความยาวทั้งหมดประมาณ 756 กิโลเมตร แม่น้ำมูลแหล่งต้นน้ำอยู่ที่เขาวงกตเขาละมั่งในเขตอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผ่านจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ ไปรวมกับแม่น้ำชี และไหลออกสู่มหาสมุทรที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีความยาวทั้งหมดประมาณ 641 กิโลเมตร แม่น้ำสงครามมีต้นกำเนิดที่เกิดจากการรวมกันของสาขาลำน้ำจากเทือกเขาภูพานบริเวณภูผาทักในเขตอำเภอส่องดาวจังหวัดสกลนคร ไหลผ่านจังหวัดอุดรธานี หนองคาย บึง

กาฬ นครพนม ไปรวมกับแม่น้ำโขงที่อำเภอท่าอุเทนจังหวัดนครพนม มีความยาวทั้งหมดประมาณ 420 กิโลเมตร(ณัฐธิดา จันเทร์มะ, 2559)

เนื่องจากภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีอาณาเขตกว้างขวางอยู่ระหว่างภาคกลางกับภาคเหนือของไทย ประจวบกับมีพื้นที่ชายแดนติดฝั่งลาวและกัมพูชา จึงมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในภูมิภาคนี้ ส่งผลให้มีความหลากหลายทั้งทางด้านภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัด โดยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคอีสานมีจำนวนมากกว่า 10 กลุ่ม โดยกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ของภาคอีสานเช่น กลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น ร้อยเอ็ด กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ภูไท โข่ บลู่ แสก ในภาคอีสานตอนบน (อีสานเหนือ) จังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กลุ่มชาติพันธุ์กูย หรือ ส่วย ในเขตอีสานตอนล่าง (อีสานใต้) จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ในจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อกร หรือเนียะกุล (ชาวบวน) ในจังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง กะโซ่ กะตัก ไย้ ในจังหวัดสกลนคร กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเบ็ง หรือไทยโคราช ในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ หรือลาวโซ่ง ในจังหวัดเลย กลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูลา หรือไทยใหญ่ในจังหวัดมุกดาหาร ความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีปัจจัยหลักมาจากระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัย จึงมีความเชื่อ สำเนียงภาษา วัฒนธรรม และประเพณี ที่แตกต่างกัน ซึ่งชาวอีสานในแต่ละชาติพันธุ์นั้นล้วนมีอัตลักษณ์ของตนเอง โดยมีกลุ่มวัฒนธรรมไท-ลาวเป็นหลัก และกลุ่มวัฒนธรรมย่อยตามถิ่นฐานเดิม นอกจากนี้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในภาคอีสานอาจเกิดจากการอพยพย้ายถิ่น การมีพรมแดนที่ติดกับประเทศใกล้เคียง หรือจากการหนีภัยสงครามในอดีตจนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้น อีสานมีพัฒนาการทางสังคมอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต การเดินทางติดต่อระหว่างกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ การผสมผสานทางวัฒนธรรมทำให้อีสานสร้างสรรค์อารยธรรมขึ้นอย่างมีเอกลักษณ์จนกลายเป็นวัฒนธรรมประจำภูมิภาค(ณัฐธิดา จันเทร์มะ, 2559)

ภูมิประเทศและสภาพอากาศของภาคอีสานประกอบไปด้วยภูมิประเทศแบบโคกสูงสลับ แอ่ง ลักษณะ ภูมิประเทศโดยทั่วไปจะมีเนินเขาเตี้ย ๆ ซึ่งในภาษาถิ่นเรียกว่า โคก หรือ โพน สลับกับ แอ่งที่ลุ่มซึ่งอาจมีน้ำขังอยู่เป็นหนอง บึง บวก ขนาดต่าง ๆ มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติกระจายอยู่ทั่วไปจำนวนมาก ทั้งแหล่งน้ำบนดินและน้ำใต้ดิน ภูมิประเทศแบบที่ราบลุ่มน้ำเป็นลักษณะภูมิประเทศซึ่งเกิดจากลำน้ำกัดเซาะทางด้านข้างและเกิดการทับถมในแนวตั้ง จนทำให้ที่ราบในแอ่งทั้งสองมีลักษณะราบเรียบมากแทบไม่มีความลาดชันจึงเกิดอุทกภัยในพื้นที่บริเวณนี้ได้ในฤดูฝนช่วงน้ำหลาก ที่ราบลุ่มน้ำในแอ่งโคราชประกอบด้วยที่ราบลุ่มแม่น้ำชีในเขตจังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และ

ยโสธร กับที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลในเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และ อุบลราชธานี เป็นที่ราบลุ่มแบบน้ำท่วมถึงและแบบลานตะพักน้ำ คือ มีลักษณะเป็นที่ราบแคบ ๆ ลดหลั่นลงเป็นขั้นบันไดของสองฝั่งแม่น้ำ ที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลแม่น้ำชีจะเป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่เป็นแอ่งกระทะมีเนื้อที่กว้างขวาง ลักษณะแม่น้ำจะไหลโค้งตัวไปมาและมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำลัดทางเดินเกิดเป็นทะเลสาบขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไปในเขตที่ราบลุ่มและในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมทั่วทั้งบริเวณที่ราบ สำหรับที่ราบลุ่มน้ำในแอ่งสกลนครเป็นที่ราบลุ่มน้ำขนาดเล็ก กระจายอยู่ทั่วไปตามลำน้ำ เช่น ที่ราบแม่น้ำสงคราม ซึ่งเป็นที่ราบที่สุดเขตแอ่งสกลนคร แอ่งสกลนครมีลักษณะภูมิประเทศพิเศษ คือ เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำท่วมถึงซึ่งมีทางระบายน้ำติดต่อกับทะเลสาบขนาดเล็กหลายแห่งที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณแอ่งสกลนครในช่วงฤดูแล้ง และจะกลายเป็นทะเลสาบขนาดใหญ่ในช่วงฤดูฝนทำให้เป็นแหล่งการประมงที่สำคัญในเขตภาคอีสาน สภาพอากาศเป็นแบบแห้งสลับเปียก มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงเดือนเมษายนน้ำในพื้นที่แห้งขอดและอากาศร้อน ฤดูฝนโดยมีลมมรสุมควบคุม ในช่วงปลายเดือนเมษายนถึงตุลาคมถูกควบคุมโดยลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้เกิดฝนตกและพายุฝนฟ้าคะนองส่งผลให้มีปริมาณน้ำฝนมาก ช่วงเวลานี้จึงเหมาะกับการทำนาเนื่องจากมีปริมาณน้ำฝนเพียงพอตลอดช่วงเวลาเพาะปลูกไปจนถึงช่วงนี้ข้าวเริ่มตั้งท้อง และเข้าสู่ฤดูหนาวช่วงกลางเดือนตุลาคมลมตะวันตกเฉียงใต้ถูกแทนที่โดยลมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้สภาพอากาศหนาวเย็นและแห้งซึ่งเหมาะสมกับการถนอมอาหาร นอกจากนี้สภาพอากาศยังควบคุมและกำหนดให้ระบบนิเวศมีความเหมาะสมกับสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดในภูมิภาคนี้ พื้นที่ที่เหมาะสมในการทำนาข้าวในภาคอีสานคือพื้นที่ราบลุ่ม เพราะสามารถรองรับน้ำสำหรับทำนาได้ ซึ่งในอดีตคนอีสานปรับเปลี่ยนพื้นที่จากป่าในที่ราบลุ่มแต่ไม่ใช่ป่าขนาดใหญ่หรือป่าบนภูเขาเพื่อทำนาข้าว ซึ่งมีลักษณะทางธรณีวิทยาเป็นหินดินดาน หินทรายและหินตะกอน ลักษณะของดินส่วนใหญ่เป็นดินในกลุ่มดินเหนียว ดินร่วน นอกจากนี้ยังมีลักษณะของดินเค็มมีเกลือภายในพื้นที่ทำให้การทำนาต้องคำนึงถึงชนิดพันธุ์ข้าวให้เหมาะสมกับลักษณะทางธรณีวิทยาของพื้นที่ การทำนาของชาวอีสานมีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของพื้นที่และแหล่งน้ำ การปลูกข้าวในอีสานเป็นวิธีการอันเรียบง่ายด้วยเทคโนโลยีและภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น การสร้างคันดินเพื่อทอนน้ำ การใช้ลำไม้ไผ่ หรือลำไม้ขนาดใหญ่ที่มีโพรงวางเป็นท่อระบายน้ำและผันน้ำ เข้า-ออก แปลงนา การใช้แรงงานจากสัตว์ในการทำนา ได้แก่ วัว ควาย ในการเตรียมพื้นที่ ไถ คาด หน้าดินเพื่อปลูกข้าว และสิ่งที่จำเป็นตลอดฤดูการทำนาแต่ละวันต้องมีการเตรียมจัดหาอาหารโดยเฉพาะมื้อกลางวัน ซึ่งมีทั้ง

อาหารที่เตรียมสำเร็จมาจากบ้าน และวัตถุดิบที่หาได้ในผืนนา เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ลูกอ๊อด กบ เขียด พืชผัก เช่น ผักก้านจอบ บอน ผักบุ้ง เป็นต้น มาประกอบอาหารโดยมีเครื่องปรุงหลักคือ ปลาร้า

คนอีสานจึงใช้ภูมิปัญญาเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่แล้ว คนอีสานยังสังเกตลักษณะที่เป็นคุณและโทษของธรรมชาติ แล้วนำมาเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต ชาวอีสานใช้ชีวิตอยู่เป็นกลุ่มหมู่บ้านเพราะขีดจำกัดทางกายภาพและภูมิปัญญา การช่วยกันคิด ช่วยกันทำ การพึ่งตนเอง และการพึ่งพาอาศัยกันเป็นทางการอยู่ร่วมกันจึงจะเกิดประโยชน์สุข จึงร่วมกันกำหนดจารีต – ประเพณีของสังคม เช่น ฮีตสิบสอง-คองสิบสี่ กฎท้องถิ่น วรรณกรรมคำสอน นิทานพื้นบ้าน บทเพลงและคติธรรม ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง บางส่วนอาจไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งการปรับเปลี่ยน และบางส่วนที่ยกเลิกหายไป แต่กระบวนการรูปแบบทางสังคมหลายส่วนยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในสภาพสังคมปัจจุบัน(ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม/ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

จากแนวคิดอีสานเหล่านี้ ทำให้พอทราบถึงภูมิศาสตร์ นิเวศแวดล้อม ความเป็นมา ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมของอีสาน นำมาเป็นข้อมูลในการศึกษากระบวนการและปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างคนอีสานกับระบบนิเวศในพื้นที่ทำมาหากิน เพื่อวิเคราะห์ เทียบเคียงกับประสบการณ์และความทรงจำของข้าพเจ้า

จากข้อมูลที่ได้ในพื้นที่ชัยภูมิวิธีการดำเนินชีวิตการทำงานแบบยังชีพยังคงมีอยู่แต่เกษตรกรมีจำนวนลดลงโดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี ส่วนพื้นที่ทำนาปลูกข้าวเริ่มเปลี่ยนไปทำการเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น มีทั้งปลูกพืชชนิดอื่นหลังการทำงาน เช่น พริก ยาสูบ ถั่วเหลือง ข้าวโพด โดยพืชพวกนี้ส่วนใหญ่พบปลูกในพื้นที่นาชุ่มที่ดินมีความชุ่มอยู่ตลอดปี ซึ่งต่างจากเมื่อ 5 – 10 ปีที่แล้วหลังฤดูกาลทำนาทั่วท้องทุ่งเต็มไปด้วยฝูงวัวและควายที่ชาวบ้านนำมาเลี้ยงแบบปล่อย นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชอย่างอื่นแทนทำนาปลูกข้าว คือ อ้อย พบเป็นจำนวนมากทั้งในพื้นที่นาลุ่มนาดอน นาโคก นาเขี้ยว แต่ยังพบสถานที่อื่นมีความเฉพาะแสดงถึงลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ เช่น โสภ คือลักษณะคันดินสองฝั่งที่เกิดจากทางน้ำไหลร่องรอยการกัดเซาะของน้ำที่ขึ้นดินทำให้เห็นรากไม้ชนิดต่างๆทำหน้าที่ช่วยยึดเกาะหน้าดินเอาไว้ คนอีสานในชัยภูมิใช้โสภทางน้ำไหลนี้เป็นทางเดินไปไร่นาจูที่อยู่ในที่ดอน หรือโคก นอกจากจากนั้นยังพบโพน คือ ลักษณะเนินดินหรือจอมปลวกรูปทรงจะคล้ายกับรูปทรงของกองฟาง มีต้นไม้อื่นล้อมรอบทั้งไม้เล็กไม้ใหญ่เขียวงามเนื่องจากดินจอมปลวกมีแร่ธาตุต่าง ๆ อยู่มากมายพบได้ทั้งโพนต้นสะเดา มะขาม ตะโกนา แคนา ข่อย ประดู่ ตะคร้อ โพนหลาย

แห่งพบว่าชาวบ้านทำเทียนนาไว้พักผ่อนในช่วงทำนาเนื่องจากมีร่มเงาของต้นไม้ที่เกิดบนโพน มีการปลูกผักสวนครัวและไม้ผลเล็กน้อยไว้เป็นเครื่องเทศอาหารเพราะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมน้ำท่วมไม่ถึงในฤดูฝน จากลักษณะทางกายของพื้นที่กล่าวมานี้ล้วนมีความยึดโยงกับวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เมื่อข้าพเจ้าได้เห็นได้เข้าไปอยู่ในบริเวณพื้นที่นั้นก็เป็นการเรียกความทรงจำให้กลับคืนมาทั้งจากประสบการณ์ที่มีกับพื้นที่โดยตรงหรือพื้นที่ลักษณะใกล้เคียงกัน รวบรวมว่าเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ในความทรงจำที่ผ่านมาซ่อนอยู่ทุกหนแห่งในพื้นที่อันคุ้นเคยเหล่านี้

จากการลงพื้นที่จังหวัดระยอง คนอีสานที่ทำงานที่นั่นมีประสบการณ์ร่วมกัน กิจกรรม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่มีมานานจากบรรพบุรุษ ยังสืบทอดและคงอยู่ในปัจจุบันแม้จะอยู่ต่างถิ่นที่กำเนิด แต่คนอีสานส่วนใหญ่ยังคงมีความทรงจำ หวนคิดถึงภาพบรรยากาศวิถีชีวิตแบบเดิมที่ผ่านมา เช่นการกิน การประกอบอาหาร การดักจับสัตว์ การฟังเพลงหมอลำ วัฒนธรรมการกินคนอีสานที่นี้ยังนิยมเมนูอาหารพื้นบ้านอีสานทั้งมือธรรมดาของแต่ละบ้าน และมีพิเศษอย่างวันหยุดบ้านใกล้กันหรือห้องเช่าข้างกันก็จะร่วมกันทำอาหารมีทั้งหมูกระทะ ปิ้งย่าง อาหารทะเล แต่ก็ขาดอาหารอีสานไม่ได้ อย่างเช่น ส้มตำ ต้มไก่บ้านใส่ใบมะขามอ่อน ลาบเป็ด ใครเดินผ่านไปผ่านมาก็จะเรียกให้ทานด้วยกันเอ่ยว่า “มาตอกกินเขาน่ากิน” เป็นคำเรียกเชิญแขก แปลว่ามาทานข้าวด้วยกัน เป็นบรรยากาศที่อบอุ่น เอื้อเฟื้อ แบ่งปันของคนอีสานที่มาทำงานต่างถิ่น ส่วนใครไม่มีเวลาทำอาหารอีสานแต่อยากกินยังมีเมนูที่เป็นพื้นฐานให้กินทุกวันมีขายตลอดเวลา เช่น เมนูส้มตำ ลาบก้อย พบร้านลาบ ร้านส้มตำ ร้านอาหารอีสานเป็นจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดระยอง หรือเวลากลับมาจากบ้านอีสานในช่วงวันหยุดเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ ก็จะได้วัตถุดิบอาหารจากบ้านเกิดซึ่งเป็นของฝากจากคนทางบ้านคือพ่อแม่ ญาติ พี่น้องติดมาด้วย บางคนย้ายมาทำงานที่นี้ถึงกับต้องมีต้นมะละกอปลูกไว้หน้าบ้าน หรือแม้แต่ตลาดสดเขตอุตสาหกรรมในระยองก็ยังพบวัตถุดิบอาหารอีสาน เช่น หอยขม กบ อังอ่าง ปลาไหล หนุ่ย หน่อไม้ ผักหวาน ไช้ผัดแดง เห็ดเผาะ หม่า เนื้อวัว เป็ด ไก่พันธ์พื้นบ้านอีสานที่มีเนื้อเหนียวหนึบมันน้อย และเครื่องแกงเครื่องเทศ เช่น ผักกะแยง ใบหญ้านาง น้ำปลาร้า ดีวัว ข้าวคั่ว พริกป่น วัตถุดิบและเครื่องปรุงที่กล่าวมานี้บางอย่างให้บริโภคตลอดบางอย่างมีตามฤดูกาล นอกจากนี้ในวันหยุดคนอีสานในพื้นที่อุตสาหกรรมจังหวัดระยองจะจับกลุ่มกันไปหาวัตถุดิบในพื้นที่มาทำอาหารกินด้วยกัน หรือแบ่งปันกันไปตามแต่ละครอบครัว เช่น ตกปลาที่อ่างเก็บน้ำ ทอดแหริมคลอง เก็บผักตามห้วย รวมถึงแช่ไข่มดแดง ทั้งหมดที่กล่าวมาจึงทำให้เห็นพฤติกรรมคนอีสานมีความยึดโยงกับพื้นที่และสิ่งแวดล้อมที่เติบโตมา แม้จะอยู่ต่างถิ่นแต่ความผูกพันของผู้คนยังคงเหนียวแน่นกับวิถีชีวิตแบบเดิมที่ผ่านมา

ผืนดินแห่งที่ราบสูง ชนบทที่มีความสงบ เรียบง่าย มองเห็นทิวทัศน์ของท้องทุ่งสุดสายตา ผู้คนทำเกษตรกรรมเป็นหลัก มีวิถีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน พื้นที่จึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลในการกำหนดอัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่เกิดจากการรับรู้และเข้าใจพื้นที่กับสภาพแวดล้อม นำไปสู่วิถีการดำเนินชีวิต รูปแบบกิจกรรม การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับพื้นที่ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ยังมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และลักษณะนิสัย จนค่อยๆหล่อหลอมเป็นชีวิตและจิตวิญญาณของคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น แต่ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของคนอีสานต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อาชีพการทำงานจึงมีการเปลี่ยนแปลงตาม มีความเกี่ยวข้องกับทุนนิยม เป็นทั้งแรงงานและบุคลากรในอุตสาหกรรมโรงงาน ทำให้ชีวิตและจิตวิญญาณอีสานมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นไม่ได้มีแค่เพียงรูปแบบเดิม และไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ จึงนำมาสู่การกำหนดขอบเขตการสร้างสรรค์ผลงาน ที่มีแนวคิดการสำนึกในถิ่นที่และการโยยหาวิถีชีวิตในพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน

2.2 แนวคิดสำนึกในถิ่นที่และการโยยหาวิถีชีวิตในพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน

มุมมองมานุษยวิทยาให้ความเห็นเกี่ยวกับสำนึกในถิ่นที่ว่าเป็นความผูกพันที่มีต่อสถานที่ของกลุ่มคนในวัฒนธรรมเดียวกันที่มีความคิดความรู้สึกและรับรู้ความสัมพันธ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมนั้นร่วมกัน ในขณะที่ทางสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของสำนึกในถิ่นที่ว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและจิตสำนึกหรือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ว่าจะมากหรือน้อย สำนึกในถิ่นที่จะมีความเกี่ยวข้องอยู่สองทาง คือ ความเข้าใจในเชิงความหมายต่อสิ่งแวดล้อมกับอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าว (Hummon 1992: 6) แนวคิดนี้สอดคล้องกับความเห็นของ โธมัส วูดส์ (Woods, 2009) ที่ว่าคนจะพัฒนาสำนึกในถิ่นที่ผ่านประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสถานที่แห่งนั้น สำนึกในถิ่นที่จะเกิดขึ้นจากความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา พืช สัตว์ และตำนานความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ ยิ่งหลังจากเราได้อาศัยอยู่ที่นั่นในช่วงเวลาหนึ่งยิ่งตอกย้ำสำนึกในถิ่นที่นั้นเพิ่ม มากขึ้น ดังนั้นสำนึกในถิ่นที่จึงเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสถานที่ซึ่งเคยมีประสบการณ์หรือเคยอยู่อาศัยและผ่านพบมาก่อน จึงก่อให้เกิดความผูกพันที่มีต่อสถานที่ทั้งด้านอารมณ์ความรู้สึกและการให้ความหมายของถิ่นที่นั้น ๆ แม้ว่าสำนึกในถิ่นที่เป็นความรู้สึกส่วนบุคคลแต่ยังมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของคนในชุมชนและสังคม(ธัญญา สังขพันธ์านนท์, 2558)

มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger: ค.ศ. 1889 – 1976) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสำนึกในถิ่นที่ว่าเป็นการโยยหาสถานที่ใดสถานที่หนึ่งซึ่งมีเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เป็นธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์สะท้อนถึงความปรารถนาที่มีอยู่ในตัวเรามาแต่เกิดเป็นการอยากมี

ชีวิตซึ่งต่างจากชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หัวใจหลักของการคิดถึงเกี่ยวกับบ้านเกิดหรือวิถีชีวิตที่ผ่านมา (home coming) คือภาพในใจของเราที่นึกย้อนถึงสถานที่อันคุ้นเคย ทั้งทำให้รู้สึกอบอุ่น สุขใจ ปลอดภัย และเป็นทีหล่อหล่อมให้เกิดตัวตนเราขึ้นมา ซึ่งไม่สามารถหาจากสถานที่อื่น

เอ็ดวาร์ด เรล์ฟ (Edward Relph) นักภูมิศาสตร์มนุษย์ ได้ขยายความคิดของไฮเดกเกอร์ เพิ่มเติม โดยให้ความสำคัญกับประเด็นความสัมพันธ์ด้านประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อสถานที่ ด้วยความสัมพันธ์อันลึกซึ้งและการตระหนักรู้ถึงความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างตัวตนของเรา กับสถานที่ที่เราเกิด และเติบโตมา ความสัมพันธ์ที่ว่าเป็นเหมือนพื้นฐานในการหล่อหล่อมให้เกิดอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจและการเห็นคุณค่าของถิ่นฐานกับที่มาของอัตลักษณ์ตนเอง ทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย เป็นจุดเริ่มต้นในการก้าวเดินสู่โลกภายนอก ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสถานที่เกิดขึ้นใน 3 มิติ คือ มิติของความรู้ มิติของพฤติกรรม และมิติของอารมณ์ ในมิติของความรู้ นั่นคือ การรับรู้เชิงพื้นที่ในด้านองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นการทำความเข้าใจนิเวศของพื้นที่และนำไปสู่วิถีในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับพื้นที่ ความสัมพันธ์ในมิติของพฤติกรรมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมและหน้าที่ในการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมที่พวกเขาอาศัยอยู่ ส่วนความสัมพันธ์ในมิติของอารมณ์เป็นเรื่องของความรู้สึกและความผูกพันที่คนมีต่อสถานที่ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสถานที่มักเกิดขึ้นควบคู่กันไปทั้ง 3 มิติ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2558)

สำนึกในถิ่นที่เป็นภาวะของอารมณ์และความรู้สึกส่วนบุคคล ความรู้สึกโหยหาถิ่นที่เดิมไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ หากเรายังคงอาศัยอยู่ในถิ่นฐานบ้านเกิด แต่เมื่อใดที่จากมาหรือห่างไกลจากที่แห่งนั้น เพื่อไปอาศัยในถิ่นที่อื่นความรู้สึกดังกล่าวก็จะเกิดขึ้น สำนึกในถิ่นที่เป็นเรื่องของความทรงจำกับความผูกพันในถิ่นที่เดิม โดยมีแรงกระตุ้นมาจากความแปลกแยกกับสถานที่แห่งใหม่ ที่มีสภาพแวดล้อมต่างไปจากสถานที่ที่ตนเองคุ้นเคยและผูกพัน ทำให้นึกย้อนกลับไปสู่ประสบการณ์เดิม ในวัยเด็กที่มีความเชื่อมโยงกับสถานที่ ดังที่ ลินดา ออสติน (Linda M. Austin) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมให้ความเห็นว่า ความผูกพันกับสถานที่มักจะเริ่มต้นขึ้นในวัยเด็ก ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นนี้จะเริ่มก่อตัวขึ้นมันคือการเชื่อมโยงอารมณ์ความรู้สึกส่วนบุคคลกับสถานที่ เป็นความรู้สึกที่ดีและประทับใจต่อสถานที่ในอดีต (สมพร แด่มประสิทธิ์, 2562)

จากแนวคิดสำนึกในถิ่นที่และการโหยหาสถานที่ดังกล่าวมา ความผูกพันระหว่างผู้คนกับสถานที่จะมีช่วงอายุเข้ามาเกี่ยวข้อง ช่วงวัยเด็กเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สร้างความทรงจำอันลึกซึ้งใน

ระยะยาว อีกปัจจัยคือการมีประสบการณ์ร่วมในพื้นที่ร่วมกับสภาวะอารมณ์ความประทับใจอันพิเศษ กับสถานที่แห่งนั้น ทำให้การจดจำฝังลึกและเหนียวแน่น เช่นเดียวกับประสบการณ์ ความทรงจำ ของข้าพเจ้ากับพื้นที่อีสาน ด้วยครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำให้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับพื้นที่เพาะปลูกและแหล่งทำมาหากินของครอบครัวในดินแดนภาคอีสาน อันมีดินเป็นแหล่งเรียนรู้และกรอบประสบการณ์ที่สำคัญ ชีวิตวัยเด็กในชนบทนอกจากการช่วยแบ่งเบาภาระงานในครอบครัวแล้ว การหาอาหารกิจกรรมยิงนกตกปลา หรือการเล่นสนุกล้วนมีความยึดโยงกับพื้นที่และใกล้ชิดกับธรรมชาติทั้งสิ้น ทำให้ตัวตนของข้าพเจ้าเต็มไปด้วยความทรงจำความผูกพันที่ผสานกันไปกับผืนแผ่นดินอีสานโดยไม่รู้ตัว

2.3 แนวคิดอัตลักษณ์กับพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นคุณสมบัติเฉพาะของคน สัตว์ สิ่งของ ที่มีความโดดเด่นหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น อัตลักษณ์บุคคลอาจรวมไปถึง อารมณ์ ความรู้สึก นิสัย ที่เป็นลักษณะภายในของแต่ละบุคคล อัตลักษณ์เกิดจากการรับรู้ต่อตนเองและสิ่งอื่นรอบตัว ด้วยการจำแนกแยกแยะเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ขณะเดียวกันก็เกิดขึ้นกับคนอื่นทำให้การรับรู้อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ภาษาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างตัวตนและวัฒนธรรมของมนุษย์ เพราะเราใช้ภาษาในการเรียกชื่อและนิยามสิ่งต่างๆทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา พ่อ แม่ ลูก เร็ว ช้า เครียด เศร้า สดชื่น เป็นต้น นอกจากชื่อแล้วยังมีการกำหนดนามสกุลที่บ่งชี้ว่าเราเป็นลูก-หลานหรือสืบเชื้อสายมาจากใครอยู่ในครอบครัวใด กลายเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมา ไต่ระดับจากหน่วยที่เล็กขยายไปหาหน่วยที่ใหญ่ขึ้นเป็นชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค จนถึงระดับประเทศ(กุสุมา ภูใหญ่, 2556)

อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) เกิดจากอิทธิพลชุดความทรงจำต่าง ๆ ในสังคม ทำให้บทบาทตัวเราเปลี่ยนแปลงไป อัตลักษณ์ทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ตนเองของบุคคล ที่รับรู้ว่าคุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มสมาชิกมีความสอดคล้องกับคุณสมบัติเฉพาะของตนเอง โดยเรามีบทบาททางสังคมหลายอย่าง สังกัดหลายกลุ่ม เช่น เพศสภาพ อายุ เชื้อชาติ เป็นต้น อัตลักษณ์ทางสังคมเป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคลและสังคม การเรียนรู้ การทำความเข้าใจเรื่องอัตลักษณ์หรือตัวตนที่ชัดเจนได้ด้วยการคิด ทบทวน ประเมิน ตั้งคำถาม อัตลักษณ์จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เพราะธรรมชาติของอัตลักษณ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นใหม่เสมอเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป(ไปรยา ศรีสวัสดิ์, 2550)

การสร้างอัตลักษณ์อีสานผ่านภาพยนตร์สั้นในเทศกาลภาพยนตร์อีสาน เป็นการประกอบสร้างของอัตลักษณ์อีสานในภาพยนตร์เพื่อปลุกอุดมการณ์และสร้างจุดยืนให้กับคนอีสานใช้ต่อรองกับรัฐส่วนกลาง ในสภาวะที่วัฒนธรรมอีสานต้องเผชิญกับระบบทุนและกระแสโลกาภิวัตน์ โดยภาพยนตร์มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตร่วมสมัยของคนอีสาน สื่อสารถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์ เช่นวิถีชีวิต สังคมชาวนา ภูมิปัญญา การละเล่น การกิน การประกอบอาชีพ ความเชื่อ เป็นต้น อัตลักษณ์อีสานด้านเนื้อหาในภาพยนตร์ ได้แก่ ภาษาใช้ภาษาอีสานเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และสามารถสื่อสารถึงผู้ชมได้อย่างชัดเจน ดนตรีมีการสอดแทรกเสียงดนตรี เช่น เสียงพิณ แคน ในดนตรีและเพลงประกอบภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงบุคลิกของคนอีสานที่มีความสนุกสนานเป็นต้น การโยยหาถิ่นสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความตระหนัก ความรัก และเห็นคุณค่าของท้องถิ่นด้วยการนำเสนอบริบทอีสานในเชิงบวกเล่าถึงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ ผู้คนที่มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพาอาศัยกัน ภาพความเป็นชนบทและความเป็นเมืองนำเสนอในลักษณะเชิงเปรียบเทียบให้เห็นระหว่างชนบทอีสานที่มีความสงบ เรียบง่าย ด้วยภาพทิวทัศน์ของท้องทุ่งวิถีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน และความเป็นเมืองที่มีวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ด้วยภาพผู้คนที่พักผ่อน การจรรยาบรรณแน่น ความวุ่นวาย ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมกับความขัดแย้งของสองบริบทนี้ จิตวิญญาณความเป็นอีสานส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดผ่านบุคลิกที่เป็นคนตลกชอบความสนุกสนาน อารมณ์ดี จนกลายเป็นภาพจำและอัตลักษณ์ของคนอีสาน ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ Fredrick and Leon คู่เดือดปุด ๆ กำกับโดยกลุ่ม FINVIW STUDIO ภาพยนตร์แอ็คชั่น/ตลก ที่มีความยาว 10:57 นาที เป็นคู่หูตำรวจนอกเครื่องแบบ ภายภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์ทำให้เห็นการปะทะทางวัฒนธรรม ระหว่างวัฒนธรรมเมืองที่แทรกตัวเข้ามาอยู่ในสังคมอีสาน เช่น การนำเสนอตัวละครที่ชื่อ เฟรดเดอริก และลืออง ซึ่งในเรื่องทั้งคู่เป็นคนอีสานพูดภาษาอีสานทั้งเรื่อง แต่กลับมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังเห็นการเผชิญหน้าของวัตถุทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอาวุธที่ตัวละครใช้เป็นอุปกรณ์การละเล่นพื้นบ้านของอีสาน ทั้งบั้งโพละที่ทำจากลำไม้ไผ่ใช้กระสุนเป็นลูกผลไม้ในการยิงต่อสู้กับผู้ร้ายที่มีอาวุธทันสมัยที่เป็นปืนสั้น เป็นต้น ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความเป็นถิ่นที่เป็นสื่อหนึ่งที่ช่วยในการบอกเล่าถึงบริบทของท้องถิ่นนั้น ๆ ในมิติต่าง ๆ และช่วยยึดโยงการมีตัวตนรักษาผลประโยชน์ที่ควรมีเข้าถึงการพัฒนาและเอาใจใส่ในฐานะส่วนหนึ่งของรัฐ(ณัฐธิดา จันทะมะ, 2559)

จากการศึกษาบทความข้างต้น คำว่าอัตลักษณ์สามารถตีความหมายไปในเชิงคุณค่า หรือเชิงบวก ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และคำว่าอัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องอิงกับความเป็นสากล เป็นการ

สร้างตัวตนจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งอัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม จะเกิดขึ้นแบบควบคู่กันไป มีความเชื่อมโยงกัน ส่วนการสร้างอัตลักษณ์อีสานผ่านภาพยนตร์สั้นในเทศกาลภาพยนตร์อีสาน ทำให้เห็นความสำคัญของประเด็นชีวิตและจิตวิญญาณอีสานกับพื้นที่ทำมาหากินมากขึ้น ด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสานที่มีปฏิสัมพันธ์กับระบบชีวภาพมีความผูกพันกับธรรมชาติมาแต่เดิมจากบรรพบุรุษ กลายเป็นวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นถึงปัจจุบัน แต่วัฒนธรรมอีสานไม่มีความตายตัวไม่มีกรอบความถูกผิดชัดเจน ด้วยความขบถของคนอีสานเองที่พร้อมเปิดรับกระแสวัฒนธรรมอื่นและปรับตัวเป็นวัฒนธรรมอีสานใหม่ได้กับทุกยุค จากมุมมองของวงการภาพยนตร์ ที่มีแนวคิดกับการนำเสนออีสานในภาพลักษณ์ใหม่มีความร่วมสมัย นำเสนอความเป็นตัวเองโดยไม่ได้สนใจผู้ชมจากภูมิภาคอื่นจะเข้าใจหรือไม่อย่างไร บริบทต่าง ๆ ของสังคมอีสานที่ปรากฏในภาพยนตร์ ถูกเล่าผ่านมุมมองของผู้กำกับ ทำให้เกิดการสนทนาที่เปิดกว้างและข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น เป็นความหลากหลายที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงช่วยลบมายาคติทางวัฒนธรรมอีสานลงไป สามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิด ช่วยให้เห็นกระบวนการประกอบสร้างวิถีชีวิตและจิตวิญญาณอีสานในพื้นที่ทำมาหากินนำไปสู่การค้นหาและตีความถึงชีวิตและจิตวิญญาณอีสานในงานจิตรกรรม

นอกจากจุดมุ่งหมาย แรงบันดาลใจ และแนวความคิดแล้ว ด้านเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานและอิทธิพลทางด้านศิลปะ ก็เป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งประเด็นที่ข้าพเจ้าสนใจและต้องการนำเสนอเป็นเรื่องราวประสบการณ์ ความทรงจำ และเรื่องจริงเกิดขึ้นในพื้นที่ทำมาหากินของสังคมอีสาน จึงใช้จิตรกรรมรูปแบบจินตนิยมและภาพบรรยากาศในอุดมคติอันเกิดจากจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องระหว่างแนวความคิดและวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน จึงจำเป็นต้องศึกษาอิทธิพลทางศิลปะรวมถึงศิลปินที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิดและรูปแบบที่มีความใกล้เคียงกับข้าพเจ้า

2.4 อิทธิพลและความบันดาลใจในศิลปกรรม

ศิลปะยุคโรแมนติก หรือ ศิลปะจินตนิยม (Romanticism ค.ศ. 1770-1840)

ศิลปะยุคโรแมนติก หรือ ศิลปะจินตนิยม เป็นลัทธิที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 หรือช่วง 25 ปีแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นลัทธิที่เน้นถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนใจของมนุษย์และให้ความสำคัญกับความงามของธรรมชาติแทนกระแสค่านิยมของยุคก่อนหน้า คือ ยุคนีโอคลาสสิก (Neoclassical Era) ที่เป็นลัทธิเหตุผลนิยมเข้ามามีบทบาทสำคัญ

แต่จินตนิยมหันหลังให้กับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม ทั้งด้านวรรณกรรมและจิตรกรรม เหล่าศิลปินนักกวีมักใช้แนวคิดเกี่ยวกับการกลับไปสู่ธรรมชาติรวมกับการใช้อารมณ์ 20 ความรู้สึก ทั้งภาษาและเรื่องราวในวรรณกรรมเป็นการพูดถึงเรื่องของคนธรรมดามากขึ้นแทนชีวิตของกลุ่มคนชั้นสูง จินตนิยมเป็นปฏิกิริยาที่ต่อต้านศาสนา อำนาจอธิปไตยที่ถูกรอบงำจากกลุ่มชนชั้นสูงต่อต้านแนวคิดการเห็นแจ้งว่าด้วยเหตุผล แต่ช่วงแรกของลัทธิจินตนิยมยังได้รับอิทธิพลมาจากยุคคลาสสิกเช่นกัน ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ตัดสรรมาจากตำนานกับวรรณกรรมยุคกลางกระทั่งยุคกรีก เช่น การนำเสนอถึงอุดมคติแห่งการเสียสละตนเอง ที่นำมาจากบทกวีของลอร์ดไบรอน (Lord Byron/George Gordon Noel Byron, 1788-1822) บรรยายถึงโศกนาฏกรรมทางการเมือง ด้วยความรู้สึกเฉพาะส่วนตัวรวมไปถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ร่วมสมัยขณะนั้น เช่นการผจญภัยของผู้สนับสนุนนโปเลียน (Bonapartist) ในสเปน ศิลปะลัทธิจินตนิยมยึดเอาอารมณ์ความรู้สึกจินตนาการหรือมโนภาพของศิลปินเป็นหลักในการแสดงออกให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมกับผลงาน มีการนำเสนอเรื่องราวและจัดองค์ประกอบที่เกินจริง เพื่อกระตุ้นอารมณ์ความสะเทือนใจ เช่นความรู้สึกปิติยินดี สึกตื่นเต้น หดหู่ หวาดเสียว สยดสยอง อันตราย หรือความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติให้ผู้ชมคล้อยตาม ด้วยวิธีการทางจิตรกรรมอันแสดงถึงความเคลื่อนไหวอย่างมีพลัง ความเพ้อฝัน แปลกประหลาดน่าพิศวง จากการตัดกันของเส้น น้ำหนักแสงเงา สี และจังหวะของที่แปร่ง อย่างรุนแรงเพื่อโน้มน้าวจิตใจของผู้ชม ศิลปะโรแมนติกหรือจินตนิยมมีความเชื่อว่าศิลปะจะสร้างสรรค์เนื้อหาเรื่องราวในตัวเองด้วยคุณค่าทางอารมณ์ของผู้ชมและศิลปินผู้สร้างสรรค์(กชพรรณ ไพฑูรย์, 2564)

จากแนวทางศิลปะของกลุ่มจินตนิยมที่กล่าวมา ข้าพเจ้าได้หยิบยกศิลปินผู้ทรงอิทธิพลในลัทธิจินตนิยมที่ข้าพเจ้าให้ความสนใจและมีรูปแบบทางจิตรกรรมใกล้เคียงกับหัวข้อการสร้างสรรคของข้าพเจ้า ได้แก่ เจอริโคลต์ (Theodore Gericault), วิลเลียม เทอร์เนอร์ (William Turner, ค.ศ. 1775 - ค.ศ. 1851), วินสโลว์ โฮเมอร์ (Winslow Homer), ฌอง ฟรองซัวร์ มิลเลต์ (Jean Francois Millet) ลัทธิจินตนิยมยังก่อให้เกิดแนวทางจิตรกรรมทิวทัศน์ (Landscape) และส่งอิทธิพลต่อศิลปินยุคปลายศตวรรษที่ 19 หลายคน โดยเฉพาะกลุ่มสัญลักษณ์นิยม (Symbolism)

เจอรีโคลด์ (Theodore Géricault, ค.ศ. 1791- ค.ศ. 1824)

ภาพที่ 1 Théodore Géricault, The Raft of the Medusa, 1819, 490 × 716 cm., Oil on canvas

ที่มา : <https://www.blockdit.com/posts/64f4e04b889fb8feb5869dc9>

เข้าถึงเมื่อ : 5 พฤษภาคม 2567

“แพเมดูซา” ภาพสีน้ำมันโดยจิตรกรชาวฝรั่งเศส ธีโอดอร์ เจอรีโคลด์ (Théodore Géricault) สร้างขึ้นระหว่างปี ค.ศ.1818 - 1819 บรรยายถึงเหตุการณ์ของผู้รอดชีวิตโศกนาฏกรรมเรือฟริเกตเมดูซาที่อัปปางนอกชายฝั่งแอฟริกา ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1816 เรือฟริเกตเมดูซามีผู้โดยสารบนเรือทั้งหมด 400 คน มีผู้รอดชีวิตเพียงคน 15 คน และลอยอยู่บนแพไม้ในทะเลเป็นเวลา 13 วัน ที่ต้องทนกับความอดอยาก ฆ่ากันเองและกินศพเพื่อมีชีวิตรอด บางคนโยนตัวเองลงทะเลด้วยความสิ้นหวัง สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการไร้ความสามารถในการเดินเรือของกัปตันชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้รับตำแหน่งมาโดยมิชอบจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 กลายเป็นเรื่องอื้อฉาวครั้งยิ่งใหญ่และสร้างความอับอายแก่สถาบันกษัตริย์รวมถึงรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก จากเรื่องราวของเหตุการณ์นี้เป็นสาเหตุให้เจรีโคลด์วาดภาพแพเมดูซาขึ้นมาเพื่อประณามผู้มีอำนาจ จากผลงานศิลปินเลือกที่จะบรรยายภาพแพเมดูซาหลังจากที่เรือแตกแล้ว แพที่ลอยอยู่กลางทะเลมาแล้วกว่า 13 วันดูทรุดโทรมจากรายละเอียดที่ผูกพันเกินกว่าจะใช้งานได้ ลูกเรือที่เหลือรอดชีวิตบนแพอยู่ไม่มากสภาพอิดโรยและเหนื่อยล้า ชายชรากำลังปกป้องร่างกายของลูกชายของเขา ชายชราอีกคนดึงผมของตัวเองด้วยความ

สิ้นหวัง ภาพวาดนี้ได้รับการพิสูจน์ว่าเกิดการถกเถียงอย่างมากในการปรากฏตัวครั้งแรกในงาน Paris Salon ในปี ค.ศ. 1819 ซึ่งได้รับทั้งคำชื่นชมและการประณามต่อว่า แต่กระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นได้สร้างชื่อเสียงให้กับเจรีโคลด์เป็นอย่างมาก ปัจจุบันนี้ภาพถูกมองว่าเป็นส่วนสำคัญในประวัติศาสตร์ยุคแรกของศิลปะโรแมนติกหรือจินตนิยมในฝรั่งเศส ผลงานชิ้นนี้แสดงให้เห็นอิทธิพลของศิลปินรุ่นก่อนอย่างมากทั้งในเรื่องของโทนแสงและสี เขาใช้เทคนิคยูกบาโรกของ Caravaggio เพื่อสร้างความต่างระหว่างแสงสว่างกับความมืด ในส่วนของร่างกายของมนุษย์ดูเหมือนได้รับอิทธิพลมาจากMichelangeloทำให้ภาพผู้คนในนั้นแลดูมีกล้ามเนื้อที่สมบูรณ์แม้ความเป็นจริงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นพวกเขาจะหิวโหยและซูบผอมองค์ประกอบและการจัดเรียงรูปแบบเส้นทแยงมุม นำสายตาผู้คนให้มองไปสู่จุดสำคัญสองจุดคือภาพลูกคลื่นที่อาจกลืนชีวิตคนบนแพและภาพธงที่ชายผิวเข้มยกขึ้นในท่าที่สุดท้ายของความหวัง แม้ว่าผลงานThe Raft of the Medusa ยังคงรักษาองค์ประกอบแบบเดิมของประเพณีการวาดภาพประวัติศาสตร์ไว้ทั้งในด้านการเลือกเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่น่าทึ่งแต่ก็แสดงถึงการแตกต่างจากยุคนีโอคลาสสิก ภาพเมดูซานั้นมีลักษณะแนวโรแมนติกหรือจินตนิยมด้วยวิธีการวาดภาพที่มีความต่างของสีและแสงสูงทั้งยังสื่ออารมณ์ของภาพออกมาได้อย่างดี ศิลปินยังวาดภาพแพเมดูซาบนผืนผ้าใบที่มีขนาดใหญ่แม้เรื่องราวและเนื้อหาของภาพไม่ได้เกี่ยวข้องกับศาสนา ประวัติศาสตร์หรือรับใช้ชนชั้นสูงอย่างการวาดที่นิยมวาดกันในขณะนั้น(ESCOTO, 4 กันยายน 2566)

วิลเลียม เทอร์เนอร์ (William Turner, ค.ศ. 1775 - ค.ศ. 1851)

ภาพที่ 2 William Turner, Calais Pier, 1803, Oil on canvas

ที่มา : <https://www.wurkon.com/blog/57-mr-turner>

เข้าถึงเมื่อ : 5 พฤษภาคม 2567

โจเซฟ มัลลอร์ด วิลเลียม เทอร์เนอร์ (1775 - 1851) จิตรกรภาพทิวทัศน์ชาวอังกฤษที่ทรงอิทธิพลยุคโรแมนติกเป็นที่รู้จักในฉายา “ จิตรกรแห่งแสง ” ผู้ถือได้ว่าเป็นรากฐานและต้นแบบของงานศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ ผลงานบางชิ้นของเทอร์เนอร์มีรูปแบบคล้ายกับงานศิลปะนามธรรม (Abstract) ก่อนที่งานศิลปะนามธรรมจะเกิดขึ้นถัดมาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เขาได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในศิลปินที่ยกระดับภาพวาดแบบทิวทัศน์ให้อยู่ในจุดสูงสุดของประวัติศาสตร์ศิลปะ ผลงานของเทอร์เนอร์มักจะถ่ายทอดความงามและความยิ่งใหญ่อันน่าพิศวงของธรรมชาติ ผ่านภาพทิวทัศน์ของภูเขา ทะเล และแม่น้ำ รูปแบบการวาดของเทอร์เนอร์มีอยู่ 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือภาพเหมือนจริงที่ถ่ายทอดทั้งทิวทัศน์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น ภาพวิว คฤหาสน์ อาคารบ้านเรือน โบสถ์วิหาร เรือ รวมถึงเรื่องราวจากเทพปกรณัม โดยให้ความสำคัญกับการให้รายละเอียดและความเหมือนจริงของผลงาน

ส่วนลักษณะที่สองผลงานของเขาเริ่มมีการคลี่คลายและลดทอนรายละเอียดกับความเหมือนจริงของวัตถุลง แต่ให้ความสำคัญกับกับแสงสีและบรรยากาศในการถ่ายทอดอารมณ์ของทิวทัศน์และธรรมชาติ รูปทรงต่าง ๆ ที่แข็งทึบได้พราวเลื่อนด้วยแสงสีที่ฟุ้งกระจายจากที่แปร่งอันหยาบกระด้างแต่

เต็มไปด้วยพลังความเคลื่อนไหวของอารมณ์และความรู้สึกจากศิลปิน อย่างเช่นภาพ พายุหิมะ : เรือ
กลไฟออกจากปากอ่าว

ภาพที่ 3 William Turner, now Storm: Steam-Boat off a Harbour's Mouth, 1842, Oil on
canvas

ที่มา : <https://www.wurkon.com/blog/57-mr-turner>

เข้าถึงเมื่อ : 5 พฤษภาคม 2567

แรงบันดาลใจจากปรากฏการณ์ธรรมชาติพระอาทิตย์ขึ้นและตก เมฆหมอก พายุ และสาย
ฝน นอกจากนั้น เทอร์เนอร์มักใส่รูปมนุษย์ลงไปในงานโดยให้เผชิญหน้ากับภาพธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่
และนำพิศวงชวนให้จินตนาการถึงพลังอำนาจของพระเจ้าที่มาในรูปแบบปรากฏการณ์ของธรรมชาติ
เป็นการแสดงออกทางจิตวิญญาณของเขามากกว่าสิ่งที่ตาเห็น(PHILLIPS-EWEN, 26 สิงหาคม 2562)

วินสโลว์ โฮเมอร์ (Winslow Homer, 1836-1910)

ภาพที่ 4 Winslow Homer, The Gulf Stream, 71.4 x 124.8 cm., Oil on canvas

ที่มา :

https://lh3.googleusercontent.com/ci/AL18g_QbPH9N9dG_1bbiCgRYRsyHli0qArcz9YYW-bNUhO5ZLO7mvoOa9CfjMdg3ns6s4sWh818l_Y

เข้าถึงเมื่อ : 7 พฤษภาคม 2567

วินสโลว์ โฮเมอร์ (Winslow Homer) ศิลปินชาวอเมริกันในคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยภาพ The Gulf Stream เป็นหนึ่งผลงานที่ได้รับการยกย่องว่าสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกระดับเดียวกับผลงานศิลปินแนวแนวโรแมนติกหรือจินตนิยมของฝรั่งเศสในยุคเดียวกัน เช่น ผลงานของเดอลาครัวซ์ ภาพนี้เป็นภาพที่มีความดราม่าสูงหรือเกินความเป็นจริงทางเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ เป็นการบอกเล่าเรื่องราวพลังแห่งมหาสมุทรและชะตากรรมของชาวแอฟริกันในอเมริกา การนำทั้งสองหัวข้อมารวมกันทำให้ภาพวาดนี้มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่กว้างขึ้น ซึ่งอาจจะมุ่งประเด็นไปที่ลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกันและสถานะที่ไม่มั่นคงของชาวอเมริกันผิวดำในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 เรือลำเล็กที่โดนพายุเฮอริเคนจนทำให้เสากระโดงเรือหักโค่นและหางเสือชำรุดจนบังคับเรือไม่ได้ เหลือผู้โดยสารชาวอเมริกันผิวดำเพียงคนเดียวนอนอยู่ด้วยท่าทางนอนเอนกายแต่สีหน้าขมวดคิ้วระวังภัยท่ามกลางฝูงฉลามที่กำลังแหวกว่ายอยู่รอบเรือ หากสังเกตในภาพที่ไกลออกไปเส้นขอบน้ำทะเลทางซ้ายมือจะเห็นภาพเรือเดินทะเลลำใหญ่ยักษ์ของความหวังทางรอดกับชายคนนี้ หรือจะตกเป็นเหยื่อ

ของฉลามที่รายล้อมเรือลำเล็กอยู่ ทำให้ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการงานนี้ด้วยความรู้สึกเห็นอกเห็นใจว่าผู้ชายในภาพจะมีชีวิตรอดหรือไม่

ผลงานในช่วงเปลี่ยนผ่านของผลงานโฮเมอร์ช่วงปี ค.ศ. 1865 ช่วงสุดท้ายของสงครามกลางเมืองอเมริกา นำเสนอเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของทหารหลังสงครามได้กลับมาสู่ชีวิตประจำวันเดิมคืออาชีพเกษตรกรกรรม

ภาพที่ 5 Winslow Homer, The Veteran in a New Field, 1865, 61.3 ซม. x 96.8 ซม., Oil on canvas

ที่มา:

https://en.m.wikipedia.org/wiki/The_Veteran_in_a_New_Field#/media/File%3AThe_Veteran_in_a_New_Field_1865_Winslow_Homer.jpg

เข้าถึงเมื่อ : 5 พฤษภาคม 2567

ภาพวาดนี้แสดงให้เห็นชวานากำลังเก็บเกี่ยวข้าวสาลีในทุ่งด้วยเคียว ชวานาในภาพนี้ถูกระบุว่าเป็นอดีตทหารผ่านศึกภาพวาดนี้เป็นหนึ่งในหลายภาพที่โฮเมอร์ทำในช่วงสงครามกลางเมืองอเมริกา สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในภาพกลับบ้านหลังสงครามคือการสร้างองค์ประกอบที่เรียบง่ายขึ้นเพื่อนับประเด็นเชิงสัญลักษณ์ การย้อนกลับไปสู่วิถีชีวิตที่คุ้นเคยก่อนจะเกิดสงคราม เป็นอิสรภาพของลูกผู้ชายทหารผ่านศึก ร่างโดดเดี่ยวของทหารผ่านศึกให้อารมณ์ถึงความหวังและเป็นสัญลักษณ์ของ

ความทรงจำอันเศร้าโศกและลอบกลอนจากสงคราม ภาพทุ่งข้าวสาลีโดยรอบตัวทหารผ่านศึกในมุมมองของข้าพเจ้าคือธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของความสงบสุข อยู่กับการงานเบื้องหน้า โดยการวางอดีตที่เศร้าหมองไว้ในพื้นที่อันเงียบสงบของธรรมชาติ ภาพวาดนี้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการहनคืนถิ่นที่และวิถีชีวิตอันคุ้นเคยที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติอีกทางหนึ่ง(กชพรรณ ไพฑูรย์, 2564)

ฌอง ฟร็องซัวร์ มิลเลต์ (Jean Francois Millet,1814-1875)

ภาพที่ 6 Jean Francois Millet, The Gleaners, 1875, 83.8 × 111.8 cm., Oil on canvas
ที่มา : The Gleaners | Explore Meural's Permanent Art Collection | Digital Work
(netgear.com)

เข้าถึงเมื่อ : 31 พฤษภาคม 2567

ฌอง ฟร็องซัวร์ มิลเลต์ (Jean Francois Millet,1814-1875) ศิลปินชาวฝรั่งเศสผู้ก่อตั้ง Barbizon School of France นิยมนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตของคนชนบทในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 การปฏิบัติอุตสาหกรรมเป็นที่รู้จักจากรูปวาด The Gleaners เป็นศิลปะแนวสำนึกนิยมและธรรมชาตินิยมที่อยู่ในขบวนการศิลปะโรแมนติก ภาพหญิงชานา 3 คน กำลังเก็บเศษข้าวสาลีที่หล่นกระจายอยู่กับพื้นหลังสู่ฟ้าหน้าสุ่ดินกลางทุ่งนา เป็นผลงานที่มีขนาดใหญ่โดยปกติแล้วในยุคนี้ภาพที่มีขนาดนี้มักนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา หรือเกี่ยวกับตำนานเทพปกรณัมของกรีก แต่มิลเลต์กลับนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชนชั้นแรงงานความทุกข์เข็ญของชานา อันเกิดจากผลกระทบการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้วิถีชีวิตคนในชนบทเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตอันเรียบง่ายสงบสุข การเกษตรแบบ

บริโภคนครวัเรื่อนกลายเป็นกรรมกรผู้ใช้แรงงานให้แก่นายทุน จากภาพผลงานชิ้นนี้ทำให้เห็นว่า แม้แต่ผู้หญิงยังคงต้องทำงานหนัก โดยศิลปินได้จัดองค์ประกอบภาพที่เน้นให้เห็นความยากลำบากของชวานาด้วยการเน้นขนาดภาพหญิงชวานาทั้งสามคนเป็นหลัก แต่ไม่เน้นรายละเอียดของใบหน้าหญิงชวานาทั้งสามเป็นนัยยะ “การไม่มีตัวตน” ของชวานาชนชั้นแรงงาน ระยะไกลถัดไปข้างหลังด้านซ้ายเป็นภาพเกวียนที่กำลังขนข้าวสาลีออกจากแปลงนา ส่วนด้านขวามือเป็นภาพเจ้านายในท่าทางทางกำลังควบคุมงานบนหลังม้า ภาพผลงานมีสีบรรยากาศโทมน้ำตาลและเทาซึ่งให้อารมณ์ความรู้สึกหม่นเศร้าแสดงถึงความแร้นแค้นและทุกข์ยากของผู้คนชนชั้นแรงงาน (BEDWORTH, 10 สิงหาคม 2566)

2.5 ศิลปินกรณีศึกษา

สมพร เต็มประสิทธิ์

“จิตรกรรมจากดิน ร่องรอยปรากฏการณ์ และความงามของแผ่นดิน” ผลงานศิลปินไทยที่นำเสนอเรื่องราวความทรงจำ และตัวตนของมนุษย์ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่มาประกอบสร้างพื้นที่ใหม่ที่มีชีวิต แนวความคิดของผลงานเป็นการเชื่อมโยงเรื่องราวและความรู้สึกในอดีตที่มีต่อพื้นที่บ้านเกิดของศิลปิน ภายใต้สภาพแวดล้อมแบบชนบทกับวิถีเกษตรกรรมให้ปรากฏขึ้นผ่านพื้นที่ปัจจุบัน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคน เพื่อสร้างพื้นที่ทางความคิดที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันให้มาบรรจบกันผ่านพื้นที่ศิลปะ

ภาพที่ 7 สมพร เต็มประสิทธิ์, สัมพันธภาพ พื้นที่ วัตถุ เวลา, 2563

ที่มา : <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2468/1/59007803.pdf>

เข้าถึงเมื่อ : 20 กุมภาพันธ์ 2567

ศิลปินเลือกใช้ดินเป็นตัวแทนของพื้นที่ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ความทรงจำของศิลปินที่มีต่อพื้นที่ในวัยเด็ก มีดินเป็นรากฐานของชีวิตในฐานะแหล่งเรียนรู้และกรอบประสบการณ์ที่มีคุณค่า มาเป็นวัสดุหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้ดินจากแหล่งที่มา 3 กลุ่ม ได้แก่ ดินจากอาสาสมัครจากทั้ง 4 ภูมิภาค ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ดินจากพื้นที่ของศิลปินเอง และดินในพื้นที่สร้างสรรค์ผลงานคือวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันทั้งคุณสมบัติและกายภาพมาอยู่ในพื้นที่เดียวกันคือตู้กระจก อาสาสมัครและศิลปินได้ร่วมกันช่วยกันรดน้ำ ดูแล และเฝ้าสังเกตการถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้ อุณหภูมิ สภาพอากาศ และแสง ผ่านช่วงเวลาเดียวกันทำให้เกิดเป็นพื้นที่ใหม่ขึ้นมีลักษณะเฉพาะหรืออัตลักษณ์สัมพันธ์กับช่วงเวลาในขณะนั้น มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้ง วัสดุ พื้นที่ ความทรงจำ ผ่านการมีประสบการณ์ร่วมจากการแตกสลาย การเกิด และการเจริญเติบโตของพืชต่าง ๆ ที่ติดมากับดินแต่ละภูมิภาค กิจกรรมนี้ทำให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการนำบรรยากาศความทรงจำในอดีตที่รู้สึกอบอุ่นปลอดภัยกลับมาอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันอีกครั้ง ทั้งเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในตู้กระจกและเรื่องอื่นที่เชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่และสังคม สัมพันธภาพทั้งสองพื้นที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ทั้งภายในตู้กระจกที่เป็นรูปธรรมมองเห็นความแตกต่างด้านกายภาพของดินเริ่มลดลงสังเกตได้จากชั้นหน้าดินเริ่มมีความเสมอกันสีของดินเริ่มเป็นสีเดียวกัน และนามธรรมที่อยู่ภายในจิตใจของผู้ร่วมสร้างผลงาน คือ ความคิดของคนเริ่มมีทิศทางที่สัมพันธ์และมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน วิธีการสร้างสรรค์ผลงานตู้กระจกที่บรรจุดินจึงเป็นศูนย์กลางของพื้นที่การมีส่วนร่วมทางกายภาพผ่านการรดน้ำ และเฝ้าดูแล ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้ค่อย ๆ ซึมซับผ่านวิธีการมองเห็น การคิด และการสังเกตที่นำมาสู่ความรักความรู้สึกผูกพันกับพื้นที่ สัมพันธภาพที่ปรากฏภายใต้พื้นที่ เวลา และเหตุการณ์เดียวกัน นำไปสู่การเกิดเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่และอัตลักษณ์ตัวตนของเรา(สมพร แต้มประสิทธิ์, 2562)

จากกรณีศึกษา “จิตรกรรมจากดิน ร่องรอยปรากฏการณ์ และความงามของแผ่นดิน” ของ “สมพร แต้มประสิทธิ์” ทำให้เห็นกระบวนการเกิดอัตลักษณ์ ทั้งการให้ความหมายเชิงพื้นที่ กับความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์เมื่ออยู่ในพื้นที่นั้น ศิลปินมองดินเป็นวัตถุสามัญที่เห็นได้ทั่วไปในฐานะตัวแทนของพื้นที่ อันมีความยึดโยงกับเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ทั้งตัวระบบนิเวศเองและเมื่อมนุษย์เข้าไปมีส่วนร่วม

ชัยรัตน์ แสงทอง

จิตรกรรม “ดิน - โคลน” ผลงานของชัยรัตน์ แสงทอง” ศิลปินไทยที่สร้างสรรค์ผลงานแนวเหมือนจริง นำเสนอวิถีชีวิตคนชนบทในภาคใต้ของไทย ผ่านจิตรกรรมภาพคนเหมือน (Portrait)

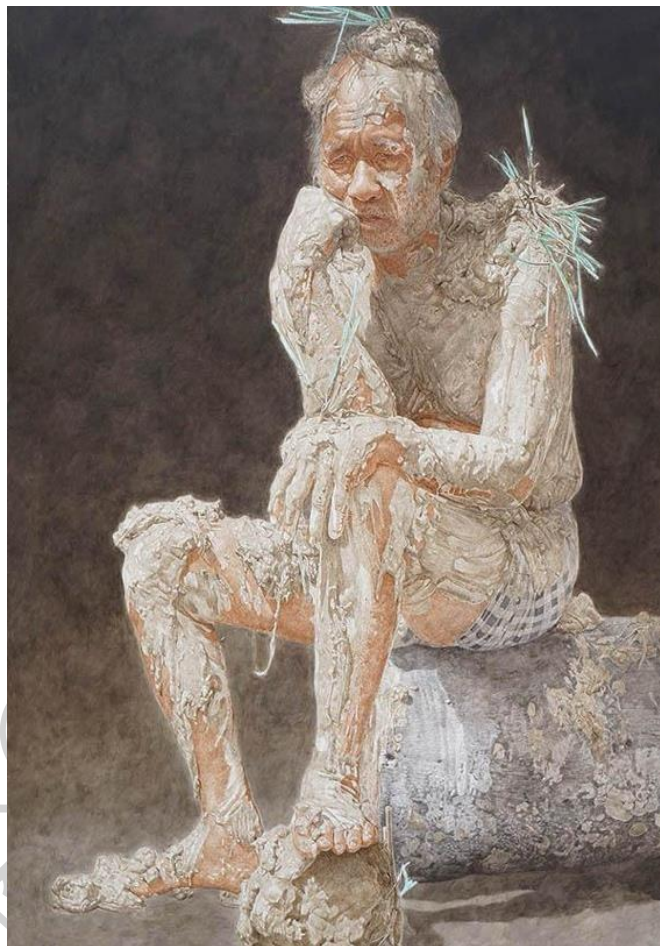
ภาพที่ 8 ชัยรัตน์ แสงทอง, นิทรรศการ : “ดิน-โคลน”, 2561, สีอะคริลิกบนผ้าใบ

ที่มา : <http://exhibition.contestwar.com/node/2069>

เข้าถึงเมื่อ : 27 กุมภาพันธ์ 2567

โดยผลงานในชุด “ดิน - โคลน” ของ ชัยรัตน์ มีแนวความคิดและแรงบันดาลใจมาจาก ความเป็นชนบทกับวิถีชีวิตของผู้คนในภาคใต้ ด้วยสาระความงามจากความเรียบง่ายของวิถีชีวิตอย่างปกติทั่วไป เนื้อหาในผลงานถูกประกอบสร้างด้วยภาพบุคคล ที่ถ่ายทอดถึงการทำงานความตรากตรำกับสภาพภูมิอากาศท่ามกลางแสงแดดที่แผดเผา ผ่านรื้อรอยความแห้งกร้านและเหยี่ยวุ่นของผิวหนัง เครื่องแต่งกาย การแต่งกายแบบคนชนบทที่เน้นสะดวก สบาย เรียบง่าย และประหยัด ดินโคลนที่โซลิมเปรอะเปื้อนไปทั่วร่างกายสื่อถึงการประกอบอาชีพที่ผูกพันเกี่ยวเนื่องกับการเพาะปลูก ลักษณะท่าทางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตแบบชนบท

วิธีการนำเสนอของศิลปินจะปล่อยให้พื้นหลังของจิตรกรรมไม่แสดงบริบท ไม่บ่งบอกเวลา มีเพียงแค่รูปทรงของมนุษย์และดินโคลน หรือวัตถุที่ดูสัมพันธ์กับเหตุการณ์ ที่ทำให้ผู้ชมสืบต่อไปยังเบื้องหลังของภาพวาด

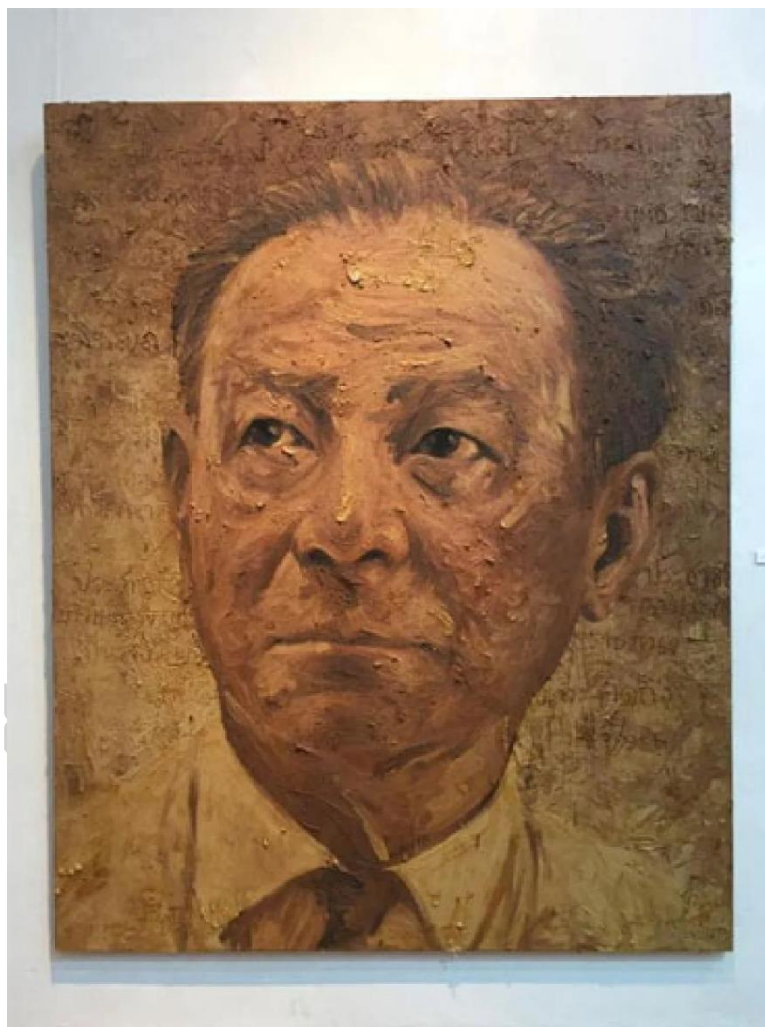
ภาพที่ 9 ชัยรัตน์ แสงทอง, นิทรรศการ : “ดิน-โคลน”, 2561, สีอะคริลิกบนผ้าใบ
ที่มา : <http://exhibition.contestwar.com/node/2069>

เข้าถึงเมื่อ : 27 กุมภาพันธ์ 2567

วิธีการทางจิตรกรรมเต็มไปด้วยร่องรอยรายละเอียดจากเทคนิคสีอะคริลิก เขียนด้วยเนื้อสีที่บางและซ้อนทับหลายชั้นอย่างประณีต ทำให้เห็นความโปร่งใสของเนื้อสีอะคริลิกแต่ละชั้นในผลงาน จากสิ่งประกอบสร้างขึ้นในผลงานของศิลปินทำให้ผู้ชมสามารถอนุมานถึงวิถีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และอุณหภูมิ อาชีพการงานของบุคคล ในภาพที่แสดงถึงวิถีชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตร และใกล้ชิดกับธรรมชาติที่คนเหล่านั้นอาศัยอยู่ (CONTEST WAR, 2561)

จากการศึกษาผลงานในชุด “ดิน – โคลน” ของ “ชัยรัตน์ แสงทอง” ศิลปินมุ่งนำเสนอเนื้อหาความเป็นถิ่นชนบทที่ปรากฏบนร่างกายของผู้คน ผ่านลักษณะของผิวพรรณที่หยาบกร้านผัดไหม้ของแดดจากการงานอาชีพ และดินโคลนซึ่งเป็นวัสดุในพื้นที่เกษตรกรรมคลุกเคล้าเข้ากับร่างกายคนคล้ายกับเป็นส่วนหนึ่งของมันและกันระหว่างคนกับถิ่นที่ชนบท

สมภพ บุตราช

ภาพที่ 10 สมภพ บุตราช, นิทรรศการ “เกิดแต่ดิน”, 2559

ที่มา : <https://www.posttoday.com/lifestyle/433282>

เข้าถึงเมื่อ : 2 มิถุนายน 2567

ผลงานในชุด “เกิดแต่ดิน” ของ “สมภพ บุตราช” นำเสนอภาพเหมือนบุคคล (portrait) ด้วยจิตรกรรมจากดิน โดยศิลปินหยิบเอาวัสดุดินจากหลากหลายชนิดที่มีลักษณะคุณสมบัติแตกต่างกัน

กันจึงทำให้ได้เจตสีต่างกัน มาสร้างค่าน้ำหนักของรูปทรงในผลงานผ่านภาพเหมือนบุคคลทั่วไปอันมี อาชีพ ภาพลักษณ์ และหน้าที่ต่างกันแต่ทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม นับเป็นการสร้างสรรค์ ศิลปะที่ข้ามขีดจำกัดด้านวัสดุสามารถนำเอาวัสดุธรรมดาซึ่งถูกมองข้าม มาสร้างสรรค์ผลงานให้เกิด ความงามและคุณค่าอันแฝงด้วยคติธรรม สัจธรรมของชีวิตไม่ว่าจะสูงหรือต่ำ ชายหรือหญิง พระราชา หรือพระ ล้วนแต่เกิดจากดินและคืนสู่ดินในที่สุด ตำแหน่งยศถาบรรดาศักดิ์นั้นเป็นสิ่งสมมติสุดท้าย แล้วเหลือไว้เพียงคุณประโยชน์ที่ได้ทำให้กับสังคม อีกด้านเป็นเหมือนการบันทึกเหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ยุคหนึ่ง of สังคม และชวนให้ผู้ชมหันกลับมาให้ความสำคัญรวมถึงเห็นคุณค่าของสิ่ง สามัญคือ ดิน อันเป็นรากฐานของชีวิต(POST TO DAY, 22 พฤษภาคม 2559)

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ นำข้อมูลจาก แนวคิดอีสานในพื้นที่ท่ามาหากิน แนวคิดสำนักในถิ่นที่และการโยกย้ายวิถีชีวิตในพื้นที่ท่ามาหากินของ คนอีสาน รวมถึงแนวคิดอัตลักษณ์กับพื้นที่ท่ามาหากินของคนอีสาน มาเป็นตัวกำหนดองค์ประกอบ หลักและสัญลักษณ์ของภาพในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ภาพ บุคคลอีสาน พื้นที่อันมีความเฉพาะ และวัตถุสิ่งของที่ปรากฏในพื้นที่นาของคนอีสาน เนื่องจากวิถีชีวิตคนอีสานมีความยึดโยงเหนียวแน่น กับผืนนา การทำนาปลูกข้าวถือเป็นกิจกรรมและวิถีชีวิตหลักตั้งแต่อดีต ซึ่งแตกต่างกันตามลักษณะภูมิ ประเทศของพื้นที่และแหล่งน้ำ จนก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนอีสานมาถึงปัจจุบัน กลายเป็นชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คนอันมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งจากความผูกพัน ประสบการณ์ และ ช่วงวัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ความผูกพันกับสถานที่มักเริ่มต้นขึ้นในวัยเด็กจะเริ่มก่อตัวขึ้นมันจากการ เชื่อมโยงอารมณ์ความรู้สึกส่วนบุคคลกับสถานที่กับสถานที่ทั้งในทางนามธรรมและรูปธรรม อิทธิพล และความบันเทิงใจในศิลปกรรมแบบโรแมนติกนิยมหรือศิลปะจินตนิยมว่าด้วยการยกย่องธรรมชาติ เป็นใหญ่ การนำเสนอเรื่องราวและองค์ประกอบเกินจริง มาเป็นแนวทางในการสร้างบรรยากาศของ ผลงาน แนวทางการแสดงออกทางอารมณ์ผ่านฝีแปรงเพื่อให้เกิดความรู้สึกสะท้อนใจถึงภาพความ ทรงจำเกี่ยวกับพื้นที่อีสาน และสนับสนุนแนวคิดความงามของวิถีชนบท ความผาสุกจากวิถีชีวิตอัน เรียบง่ายและใกล้ชิดกับธรรมชาติของคนอีสานในพื้นที่ท่ามาหากิน นำข้อมูลศิลปนิพนธ์ศึกษา มา สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับพื้นที่ การตระหนักถึงถิ่นที่และรากเหง้าทาง วัฒนธรรมในสังคมปัจจุบัน โดยมีประเด็นความเชื่อมโยงกับข้าพเจ้าถึงวัสดุตัวแทนพื้นที่ คือ ดิน เป็นสัญลักษณ์เพื่อสร้างความหมายในผลงาน

บทที่ 3

กระบวนการคิดและการสร้างผลงาน

เริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน ความหมายของพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสานการประกอบสร้างชีวิตและจิตวิญญาณอีสานผ่านพื้นที่ทำมาหากินเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวิถีชีวิตของคนอีสานที่ปรากฏในพื้นที่ทำมาหากิน จากนั้นเริ่มสำรวจตนเองสืบหาท้าวความถึงความทรงจำกับประสบการณ์ในพื้นที่อีสานที่ผ่านมาและสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มคนอีสาน ลงพื้นที่ในจังหวัดชัยภูมิซึ่งเป็นบ้านเกิดของข้าพเจ้าเพื่อเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ และลงพื้นที่จังหวัดระยองในเขตอุตสาหกรรมจากกลุ่มคนอีสานทำงานและปักหลักชีวิตที่นี่เป็นจำนวนมาก เพื่อสังเกตพฤติกรรมของคนเมื่ออยู่ห่างจากถิ่นฐานบ้านเกิดว่ายังคงมีวิถีการดำเนินชีวิตจากรากเหง้าเดิมอยู่หรือไม่อย่างไร รวมถึงสังเกตจากสื่อโซเชียลรอบตัว

3.1 การกำหนดแนวเรื่องและรูปแบบในงานจิตรกรรม

การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าอ้างอิงจากความเป็นจริงในสังคมอีสานปัจจุบัน และประสบการณ์ความทรงจำของข้าพเจ้าเอง จากการสังเกตและลงพื้นที่จริง เพื่อที่จะค้นหาและนำเสนอวิถีชีวิตจิตวิญญาณของคนอีสานที่แสดงออกผ่านพื้นที่ทำมาหากิน อาศัยข้อมูลจากรูปถ่ายในการกำหนดมุมมองและเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน ลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตในชนบทของคนอีสาน โดยใช้ภาพดินเป็นหลักร่วมกับภาพคน และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน ได้แก่ สถานที่ในพื้นที่ทำมาหากิน เช่น ทิวทัศน์ทุ่งนา แปลงนา โพน หนองน้ำ บวก โสภน้ำ สิ่งมีชีวิตในพื้นที่ทำมาหากิน เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา กบ เขียด นก หนู หนู้า ต้นไม้ และสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำเกษตร เช่น วัว ควาย เป็นต้น ร่วมกับอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านของอีสาน ที่เป็นเครื่องจักสานทำมาจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ช้าง สุ่ม ไซ พร้อมกับแฝงด้วยนัยทางสังคมและความเชื่อ การซ้อนทับทางวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยวัตถุ เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และเทคโนโลยี ที่บ่งบอกถึงกระแสความนิยมของคนอีสานในปัจจุบัน มาจัดอยู่ในพื้นที่ใหม่โดยใช้บรรยากาศอุดมคติและรูปแบบศิลปะแนวจินตนิยม เพื่อแสดงถึงหวังค้ของห้วงอารมณ์ ประสบการณ์ชีวิต และจิตวิญญาณอีสานที่ถูกบันทึกไว้ในความทรงจำ

ภาพที่ 11 ตัวอย่างคนอีสานในพื้นที่นา

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าเลือกนำเอาวัสดุที่มีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ ความทรงจำของข้าพเจ้ากับพื้นที่อีสาน โดยมีดินเป็นแหล่งเรียนรู้และกรอบประสบการณ์ที่สำคัญในวัยเด็ก ชีวิตในชนบทกิจกรรมยิงนก ตกปลา ล้วนมีความใกล้ชิดกับดิน อีกทั้งเป็นของเล่นที่ดีและหาง่ายในวัยเด็กใช้ดินปั้นเป็นช้าง รถหุ่นยนต์ หรือเวลาได้ของเล่นรถแบคโฮบังคับวิทยุมากี่จะเอามาเล่นขุดดินจำลองเหตุการณ์ทำงานที่มีทั้งรถขุดดิน ตักดิน และบรรทุกดิน กับเพื่อน ๆ ข้าพเจ้าจึงเลือกดินมาเป็นตัวแทนพื้นที่โดยอาศัยชุดสีพื้นผิว สถานะ ของดิน เช่น ดินที่แห้งจับกันเป็นก้อน ดินที่เปียก สลัดถึง เวลา อุณหภูมิ สภาพภูมิอากาศ และความเป็นถิ่นที่อีสาน เข้าไปอยู่ในคนและวัตถุเครื่องใช้ที่กำหนดไว้ เพื่อหาความหมายของอัตลักษณ์นี้ ซึ่งดินมีความยึดโยงกับตัวพื้นที่แล้วยังเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญกับอาชีพของคนอีสาน โดยส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การทำนาปลูกข้าว จึงใช้ดินเพื่อเชื่อมโยงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ชีวิตและวิญญาณของคนอีสาน พื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับดิน ซึ่งดินเป็นสิ่งสามัญที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป จากสีและคุณสมบัติของเนื้อดิน ความเหนียว ความหยาบ ความละเอียด ความโปร่ง ความแน่นทึบของดิน ที่เกิดจากการย่อยสลายของหินแร่ต่าง ๆ และซากพืชซากสัตว์ แต่ถ้าหากสังเกตหรือศึกษาถี่กลงไปจะเห็นคุณสมบัติของดินที่มีความแตกต่างของแต่ละพื้นที่และแต่ละภูมิภาค

ภาพที่ 12 ผักสวนครัวที่ปลูกบนโพนของมูมคันทนา
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

คุณลักษณะของดินสามารถบ่งบอกถึงระยะเวลา ประวัติศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ และความเป็นถิ่นที่ได้ นอกจากดินมีความยึดโยงกับตัวพื้นที่เองแล้วยังเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คน อันเกิดจากการรับรู้สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ นำไปสู่วิถีการดำเนินชีวิต จนหล่อหลอมเป็นอัตลักษณ์บุคคล อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผสานกลืนเป็นชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คน ดินจึงเป็นวัสดุหนึ่งในฐานะตัวแทนของพื้นที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะเฉพาะของดินในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยในพื้นที่นั้นสามารถยึดโยงกับคน พื้นที่ สภาพแวดล้อม และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่นั้นได้(สมพร แต้มประสิทธิ์, 2562)

ภาพที่ 13 คนอีสานกำลังดำนา
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ภาพที่ 14 คนอีสานนั่งพักระหว่างการทำนา

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ภาพที่ 15 จับปลาในบ่อโคลน

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

การเลือกใช้ดินเป็นสัญญาณสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อทำความเข้าใจความเป็นพื้นที่จากข้อมูลที่กำลังมาข้างต้น ดินคือวัสดุหนึ่งของตัวแทนพื้นที่และพื้นที่เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น อันเป็นผลมาจากการรับรู้และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ข้าพเจ้าจึงให้ความสำคัญกับการเขียนดินที่ปรากฏ เพื่อบอก อุณหภูมิ สภาพภูมิอากาศ ชีวิต จิตวิญญาณ ผ่านความทรงจำ สถานที่ คน สัตว์ ต้นไม้ เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านอีสาน และวัตถุที่มาจากระบบทุนนิยม แพ้ชั้นการแต่งกายคนอีสานในปัจจุบัน มาเป็นตัวกำหนดภาพผลงานจิตรกรรมเบื้องต้น ดังนั้นลักษณะจิตรกรรมรูปแบบจินตนิยมจึงมีความสอดคล้องไปกับแนวความคิด ชีวิตและจิตวิญญาณของอีสาน จำเป็นต้องอธิบายด้วยความเหมือนจริงที่มากกว่าตาเห็น ผ่านอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน เพื่อให้สามารถสื่อสารได้ว่าเป็นอะไร และให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมไป

กับผลงาน กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบจินตนิยมจึงเป็นฐานสำคัญ เพื่อพัฒนาไปสู่การเข้าถึงเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ

3.2 ทักษะในการสร้างสรรค์ผลงาน

ทัศนธาตุต่าง ๆ จะอยู่ในรูปทรงที่ถูกอ้างอิงมาจากชีวิตประจำวันคนอีสานมาประกอบเป็นภาพและสื่อความหมายตามที่ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอรูปทรง (Form) ตามที่ปรากฏในการสร้างสรรค์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รูปทรงเรขาคณิต เช่น วัตถุสิ่งของ เครื่องใช้ รูปทรงสิ่งมีชีวิตที่มาจากคน สัตว์ และรูปทรงอิสระ เช่น ก้อนดิน หล้า ต้นไม้ การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าเป็นการนำเสนอวิถีชีวิตในพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน รูปทรงต่าง ๆ ที่นำมาจัดวางเป็นองค์ประกอบในผลงานส่วนใหญ่จึงเป็นรูปทรงของธรรมชาติในพื้นที่ในภูมิภาคอีสาน ในรูปแบบภาพทิวทัศน์อีสาน ภาพคนเหมือน หรือส่วนต่าง ๆ ที่มาจากร่างกายมนุษย์ วัสดุ และสถานที่ปรากฏในอีสานนำเสนอลักษณะที่มีความเฉพาะทั้งสถานที่และพฤติกรรม นำวัตถุอื่นมาช่วยขยายกิจกรรมของบุคคลและเนื้อหาในภาพ เช่น คนถือส้มกำลังจับปลาในบ่อโคลน เส้น (Line Drawing) คือ เส้นใช้ร่างภาพในการกำหนดรูปทรงตามความเป็นจริงที่ตาเห็นทั้งกายวิภาคของคนสัตว์และดินโคลนในสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงเส้นที่ใช้ร่างภาพทิวทัศน์ สีและน้ำหนัก (Color, Value) ภาพรวมผลงานใช้โทนสีออกไปในทิศทางเดียวกันนั่นคือ โทนสีน้ำตาล ที่เกิดจากการใช้ชุดสีของดินและโคลนเป็นหลัก ค่าน้ำหนักเน้นการถ่ายทอดให้เหมือนจริงตามปริมาตร แต่บางจุดปล่อยบางให้เห็นพื้นผิวของผ้าใบแสดงถึงการให้ความสำคัญกับวัตถุบางอย่างเป็นพิเศษ เพื่อขับเน้นประเด็นเนื้อหาด้วยตัวทัศนธาตุและเทคนิคเอง

ใช้ค่าน้ำหนักในการสร้างแสงเงาที่ตกกระทบวัตถุแบบแสงจัดเงาจัด เพื่อค้นหาและนำเสนอคุณลักษณะเฉพาะของดิน กับคุณค่าความงามที่มีอยู่ในดิน โคลน ทั้งจากส่วนเปียกกับส่วนแห้ง และโคลนที่เปื้อนบนร่างกายคน วัตถุ ออกมาให้ชัดเจนได้มากที่สุด พื้นที่ว่าง (Space) ในผลงานของข้าพเจ้า คือบริเวณพื้นหลังที่เป็นบรรยากาศโดยรวมของภาพ วางในอัตราส่วนที่พอดีกับประเด็นเนื้อหาของแต่ละชิ้นทำให้เกิดทั้งความรู้สึกอบอุ่นใกล้ชิดกับธรรมชาติ ความรู้สึกอ้างว้าง โดดเดี่ยว หรือหวนคิดถึงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา หรือเกิดจินตนาการตามกรอบประสบการณ์ของผู้ชมเอง ซึ่งตัวบริเวณว่างนี้ช่วยส่งเสริมภาพหลักที่เป็นจุดเด่นในงานขับเน้นรูปทรงและประเด็นเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอได้ยิ่งขึ้น ฝีแปรง (brush) เป็นวิธีการทางจิตรกรรมที่ข้าพเจ้าให้ความสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน เพราะแสดงถึงสภาวะอารมณ์ของข้าพเจ้าที่มีกับพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสานและอารมณ์ความรู้สึกของผู้เป็นแบบในผลงาน ที่ได้ตอบกันอย่างฉับพลัน ตรงไปตรงมา มีความสด มีอิสระในการระบายสีไม่เคร่งครัดกับความเป็นจริงที่ตามองเห็นจนเกินไป ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวามากขึ้น และ

ผีแปรงสามารถสร้างพื้นผิวได้เช่นกัน ซึ่งพื้นผิวมีความสำคัญมากในการสร้างสรรค์ผลงานหัวข้อจินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสานการสร้างพื้นผิวด้วยความหนาแน่นของเนื้อสีช่วยสร้างรายละเอียดและมิติให้ครบถ้วนสมจริงราวกับเป็นการใช้ดินโคลนจริงมาวาดบนผลงาน มีส่วนช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม ชับเน้นรายละเอียดและแสดงคุณลักษณะเฉพาะของวัตถุ เช่น พื้นผิวของดินโคลน ผิวหนังกบ ผิวไม้แก่นหล่อน รวมถึงขับเน้นประเด็นเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอได้มากยิ่งขึ้น

3.3 กระบวนการสร้างภาพต้นแบบ

นำข้อมูลจากการรวบรวมข้างต้นมาประมวลผลเพื่อกำหนดภาพต้นแบบ โดยข้าพเจ้าเลือกใช้ข้อมูลรูปถ่ายจากการลงพื้นที่จริง รวมถึงข้อมูลจากสื่อโซเชียลรอบตัวและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่มากระทบกับข้าพเจ้าเป็นหลักในการประกอบสร้างภาพต้นแบบเพราะรูปถ่ายถือเป็นการเก็บสำรองข้อมูลซึ่งมีความใกล้เคียงกับภาพจริงที่เห็นด้วยเนื้อตาขณะนั้น บางครั้งเมื่อข้าพเจ้าเห็นภาพบางอย่างจากสื่อโซเชียลทั้งมีความเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสานจากรูปถ่าย ก็สามารถกระตุ้นให้ข้าพเจ้านึกถึงประสบการณ์วิถีชีวิตอีสานได้เช่นกัน และทำให้ภาพในความทรงจำข้าพเจ้านั้นค่อย ๆ ชัดขึ้นมาอีกครั้ง จึงนำภาพเหล่านั้นมาเป็นวัตถุดิบเพื่อสร้างสรรค์เป็นภาพจิตรกรรมผ่านอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้า โดยแบ่งออกเป็น

ภาพต้นแบบชุดก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ภาพที่ 16 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่1 ชั้นที่ 1

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าลงพื้นที่เก็บข้อมูลในจังหวัดชัยภูมิบ้านเกิดของข้าพเจ้า เป็นภาพกิจกรรมจับปลาในบ่อโคลนที่ทำร่วมกับกลุ่มญาติ ปกติแล้วการจับปลาใน สระ ห้วย บึง หนอง ในภาคอีสาน จะเป็นกิจกรรมที่ทำในช่วงน้ำแห้งขอตสามารถใช้แรงคนวิดน้ำให้แห้งได้ คือ ฤดูแล้ง ปัจจุบันไม่จำเป็นต้องรอถึงหน้าแล้งให้น้ำแห้งขอตเองตามธรรมชาติ สามารถใช้เครื่องสูบน้ำวิดน้ำออกจากสระได้เลยขึ้นอยู่กับความพร้อมและความต้องการของคน ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการร่วมกันทำกิจกรรมอันคุ้นเคยหวนคืนสู่วิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ กินข้าวทาน้ำวัตุดิบที่ได้มาทำอาหารกินร่วมกัน เป็นบรรยากาศที่อบอุ่นสนุกสนานช่วยคลายความคิดถึงวิถีชีวิตที่ผ่านมา นอกจากการมุ่งจับปลาในบ่อคือการเล่นสนุกหยอกล้อป้ายชโลมโคลนกันทั่วกาย ราวกับการสัมผัสกับธรรมชาติปล่อยกายปล่อยใจให้อิสระไปกับโคลน โดยไม่กังวลกับความเลอะเปื้อนดินโคลน

ภาพที่ 17 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ภาพบรรยากาศช่วงฤดูการทำนาซึ่งผู้ชายมีหน้าที่เตรียมพื้นที่สำหรับปักดำ คือ ไถ่ คาด หน้าดินให้พร้อม ยังต้องใช้แรงหาบต้นกล้า ภาพนี้เป็นโมเมนต์หนึ่งที่เกิดขึ้นในฤดูกาลดำนาหน้าผู้ชายระหว่างพ่อกับลูกกำลังไปหาบกล้า คือ การนำลำไม้ไผ่สอดกับต้นกล้าของข้าวที่ถอนและทำเป็นมัดไว้แล้ว ใส่ทั้งสองฝั่งของคนไถแบก หน้าทีนี้จะทำหน้าที่ของผู้ชายเพราะหนักต้องใช้ความแข็งแรง ส่วนผู้หญิงจะรอปักดำ ระหว่างนี้เด็กๆจะช่วยเอาต้นกล้าวางบนลำไม้ไผ่ ใน "ความทรงจำ" ของข้าพเจ้าจะเห็นพ่อลูกหยอกล้อเล่นโคลนกันแสดงถึงความรักความอบอุ่นของครอบครัวคนชนบท

ภาพที่ 18 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 3

ที่มา : ธนายุทธ บุญฮวด

ข้าพเจ้าให้ความสนใจกับชีวิตและจิตวิญญาณอีสานจากชีวิตประจำวันของผู้คนอีสานที่ถูกนำเสนอในโลกโซเชียล ทำให้เห็นการผสมผสานกันทางชาติพันธุ์โครงสร้างลักษณะร่างกายกับรูปแบบการแต่งกายของวัยรุ่นอีสานในปัจจุบัน การเปิดรับกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกของคนอีสานในปัจจุบัน ที่ปรากฏผ่านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและทรงผม

ภาพต้นแบบชุดก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ภาพที่ 19 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ภาพต้นแบบนี้ข้าพเจ้าได้ตัดต่อมาจากภาพถ่ายและภาพจากอินเทอร์เน็ต โดยวางภาพคนขึ้นเป็นจุดเด่นอยู่ตรงกลางจากนั้นสร้างองค์ประกอบของพื้นที่อย่างคร่าว ๆ ด้วยภาพ ต้นไม้ ดินโคลน กำหนดบรรยากาศให้มีความ Contrast ด้วยแสงเงาของภาพคนและพื้นที่ว่าง (Space) เพื่อนำเสนอชีวิตและจิตวิญญาณอีสานผ่านกิจกรรมบางอย่างของคนอีสาน

ภาพที่ 20 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 2

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าใช้ภาพหญิงสาวซึ่งไม่ใช่คนอีสานมาเป็นแบบในการกำหนดกริยาท่าทางของภาพต้นแบบ เพื่อหาความเป็นไปได้ในการหาความหมายชีวิตและจิตวิญญาณอีสานที่จะปรากฏในรูปแบบอื่นเมื่อรูปร่างหน้าตาของแบบเป็นคนจากจากภูมิภาคอื่น

ภาพที่ 21 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าใช้ภาพโพนเป็นต้นแบบในการอ้างอิงถึงลักษณะภูมิประเทศที่มีความเฉพาะคือเนินดินที่มีต้นไม้อื่นอยู่กลางทุ่งนาคนอีสานมักใช้สำหรับนั่งพักเหนื่อยระหว่างทำนา หรือสร้างเถียงนาไว้เป็นที่พักและเก็บข้าวของเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่พบได้บ่อยและมีความยึดโยงกับวิถีชีวิตของผู้คนในภาคอีสาน

ภาพที่ 22 ต้นแบบก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าเลือกใช้แบบคนอีสานเป็นต้นแบบในการกำหนดกริยาท่าทางกิจกรรมวิถีชีวิตของคนอีสานให้เกินความเป็นจริงด้วยท่าโพสท์และโคลนเลอะทั่วทั้งตัวของแบบ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วการจับปลาจะเปื้อนโคลนแค่ส่วนขาและแขนเท่านั้น สร้างบรรยากาศล้อมรอบด้วยการตัดต่อหญ้าดอกอ้อเป็นพืชมลุ่มลูกในวงศ์เดียวกับหญ้าขึ้นเป็นกอสูงตามบึง มีดอกสีขาวชาวบ้านมักนำมาทำไม้กวาด พบในพื้นที่ชุมชนของข้าพเจ้าซึ่งสถานที่แห่งนี้ชาวบ้านในชุมชนเรียกว่า “คำแคน” คือภูมิประเทศแบบป่าดงมีลำห้วยทอดยาวน้ำซึมตลอดทั้งปีเพราะอยู่ติดกับป่าภูเขาทำให้หญ้าดอกอ้อขึ้นทั้งปีเป็นพื้นที่ทำการเกษตรทำนาและใช้ประโยชน์หากินเป็นแหล่งอาหารของชุมชน เป็นทิวทัศน์ที่ข้าพเจ้าคุ้นเคยและผูกพันมาตั้งแต่วัยเด็ก มาเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงานชุดก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4 ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 1 และ 2

ภาพต้นแบบชุดวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ภาพที่ 23 ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ภาพที่ 24 ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ภาพที่ 25 ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าใช้ภาพคนอีสานสองช่วงวัย คือ วัยกลางคน กับ วัยเด็ก เป็นต้นแบบในการกำหนด อริยาบทและทิศทางของแสงเงาที่ต้องการ เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นการคาดเดาถึงการเปลี่ยนผ่าน ของวิถีชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน Generation ใหม่ มาจัดองค์ประกอบโดยเน้นบริเวณกว้างให้เกิด อีสุระทางจินตนาการของผู้ชม

ภาพที่ 26 ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าใช้ภาพ Portrait คนอีสานเป็นต้นแบบโดยวิธีการขยายภาพเข้าไปในระยะใกล้เน้นให้เห็นรายละเอียดของสัดส่วนใบหน้าแบบอย่างชัดเจนเป็นโครงสร้างหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อหาความหมายชีวิตและจิตวิญญาณอีสานที่ปรากฏใบหน้า

ภาพต้นแบบวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

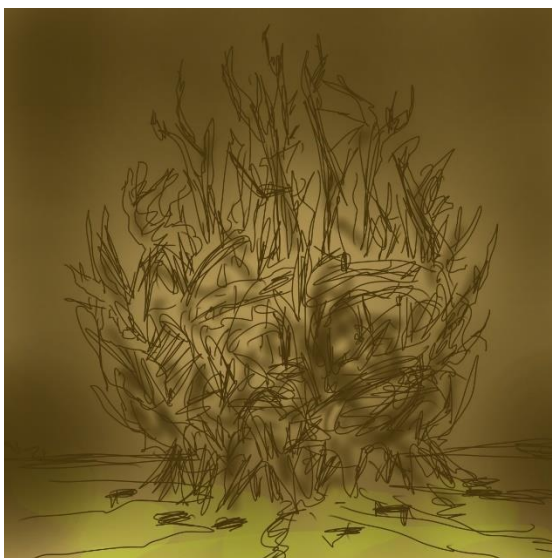

ภาพที่ 27 ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

ที่มา : https://youtu.be/m0szm2w_7I?si=CymaVSN6MbMY7yDH

เข้าถึงเมื่อ : 6 เมษายน 2567

ข้าพเจ้าได้ภาพต้นแบบมาจากการดูวิดีโอในยูทูป ซึ่งมีเนื้อหาเป็นวิธีการหากบจำศีล กบจำศีลเป็นพฤติกรรมการปรับตัวของกบให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้งแหล่งน้ำตามธรรมชาติและพื้นที่นาทางภาคอีสานจะแห้งขอด ทำให้แหล่งอาหารของกบขาดแคลนจึงเป็นช่วงเวลาของกบจำศีล คือ การฝังตัวในบ่อ หรือ โพรงใต้ดินตามบ่อ คูติน และแปลงนาโดยปิดรูสนิมที่ม้อออกมาหากินเลย ต่างจากช่วงฤดูฝนที่กบจะใช้ชีวิตอยู่บนบกเพราะอุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งอาหาร มด และแมลงต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมของกบที่เวลานี้ทางภาคอีสานเรียกว่ากบเข้าไร่ คนอีสานจะหาจับกบเข้าไร่มาเป็นอาหารในระหว่างช่วงเกี่ยวข้าวไปจนถึงหลังการเกี่ยวเกี่ยวข้าวในนาเสร็จ ข้าพเคยมีประสบการณ์เจอกบเข้าไร่ในวัยเด็ก ลักษณะทางกายภาพจะคล้ายกับมีคนปั้นดินเป็นก้อนปิดไว้ที่ปากรู ตรงขอบรูโดยรอบมีลักษณะเหมือนกับรูของปูนาทั่วไปตำแหน่งที่พบอยู่ระหว่างมุมคันนา จากที่กล่าวมาทำให้ข้าพเจ้าเห็นพฤติกรรมของสัตว์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ และมีความยึดโยงกับวิถีชีวิตของคนอีสาน

ภาพที่ 28 ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจมาจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลต้นไม้และรากไม้ที่ชาวเก็บสะสมไว้ ดังภาพที่ 29 กระตุ้นให้ข้าพเจ้านึกถึงภาพในความทรงจำเกี่ยวกับอีสานในฤดูแล้งที่น้ำในลำห้วยแห้งขอด ทำให้เห็นต้นไม้แก่นหล่อน คือ ลักษณะต้นไม้ที่ตายแล้วเปลือกกับเนื้อไม้หลุดออกเหลือเพียงแต่แก่น ไม้อยู่กลางห้วยที่แห้งเหือด จากความแห้งแล้งขณะนั้นกลับมียอดหญ้ากำลังแตกกอเขียวจากฝนหลงฤดู ทำให้ชาวอีสานนำฝู้งวังลงมาเลี้ยงเลมหญ้า เพราะเป็นที่เดียวซึ่งเขียวขจีในฤดูนี้ จึงได้หยิบเอารูปทรงของไม้เหล่านี้มาประกอบรูปทรงใหม่ที่เกินความจริง เป็นต้นแบบสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 29 แก่นไม้

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

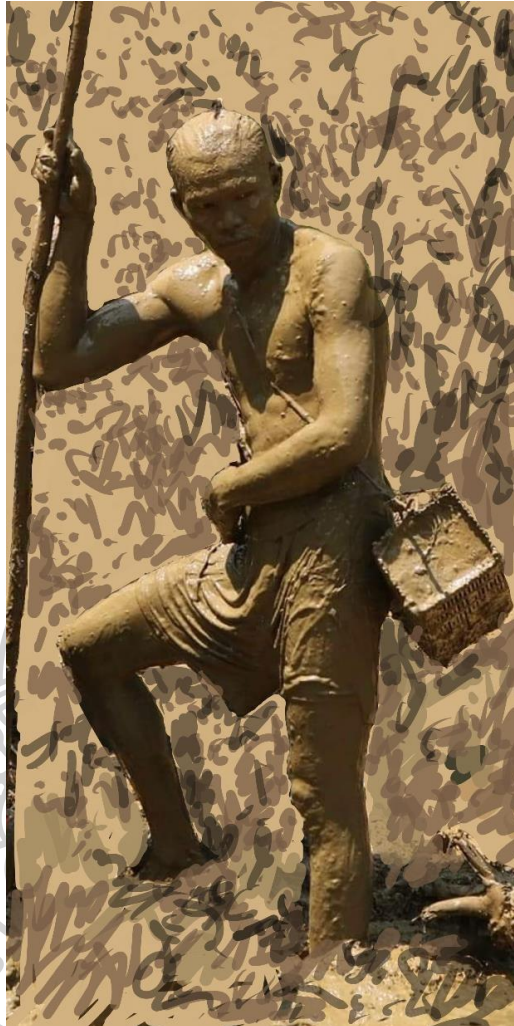

ภาพที่ 30 ต้นแบบวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจมาจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลคนอีสานในจังหวัดระยอง ทำให้มีโอกาสเห็นพุ่มต้นเสม็ดซึ่งเกิดอยู่กลางบึงในสวนพฤกษศาสตร์ระยอง ในขณะที่ตาดำเห็นนั้นเกิดภาพสะท้อนความทรงจำเกี่ยวกับอีสานขึ้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับพุ่มไม้ที่เกิดบนโพนในทุ่งนาทางภาคอีสาน จึงนำมาเป็นต้นแบบสร้างสรรค์ผลงาน

3.4 วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 31 ภาพร่างต้นแบบผลงาน

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

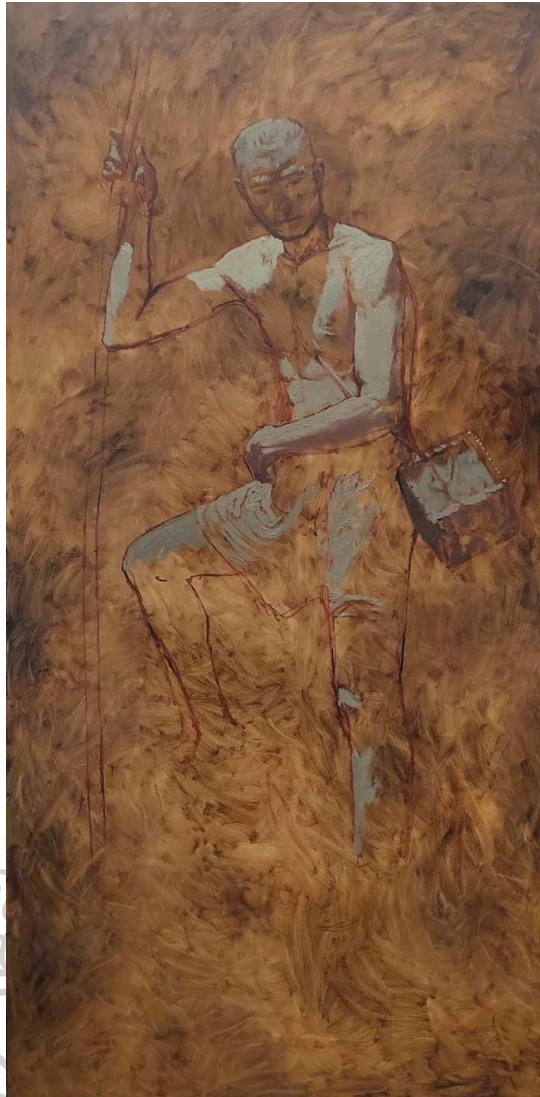
1. การร่างภาพต้นแบบ ซึ่งข้าพเจ้าได้เลือกใช้โปรแกรมไอบิสเพนท์ในไอแพดสร้างภาพร่างต้นแบบ เริ่มจากใช้โปรแกรมไอบิสเพนท์ตัดต่อรูปทรงอันเป็นประเด็นเนื้อหาหลัก อย่างเช่น ภาพคนอีสาน มาเป็นองค์ประกอบแรกในผลงาน จากนั้นค่อยตัดต่อภาพองค์ประกอบของพื้นที่โดยรอบให้เห็นเป็นภาพรวมขึ้นมา จากนั้นสร้างรายละเอียดคร่าว ๆ ด้วยปากกาไอแพดอีกครั้ง โดยคำนึงถึงสัดส่วนที่จะนำไปขยายสร้างสรรค์ผลงานจริงด้วยการกำหนดอัตราส่วนในตั้งค่าหน้ากระดาษในโปรแกรม

ภาพที่ 32 ขั้นตอนการเตรียมผ้าใบ

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

2. การเตรียมพื้นผ้าใบ ขั้นตอนนี้ข้าพเจ้าใช้สีน้ำมันด้วยสี Burnt Umber รองพื้นแบบบาง เพื่อคุมโทนสีบรรยากาศของภาพทั้งหมด ความโปร่งของสีจะเห็นพื้นผ้าใบและจังหวะของทีแปรง เป็นส่วนที่ข้าพเจ้าให้ความสำคัญตั้งใจสร้างขึ้น โดยจะยังคงเหลือให้เห็นกระบวนการนี้ไว้ในผลงานจนถึงกระบวนการสุดท้ายที่ผลงานเสร็จสมบูรณ์ เพื่อให้ภาพผลงานดูมีอากาศพัดผ่านไม่ทึบตัน

ภาพที่ 33 ขั้นตอนการร่างภาพในผลงานจริง
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

3. ขยายภาพร่างลงบนเฟรมผ้าใบ ขั้นตอนนี้ข้าพเจ้าใช้สีน้ำมันร่างภาพตามแบบที่กำหนดด้วย พู่กันขนาดกลางโดยใช้สี Burnt Umber ต่อด้วยการคัดส่วนแสงให้เกิดปริมาตรของรูปทรงและสร้าง ค่าน้ำหนักของแสงเงาด้วยสีน้ำตาลอ่อน เพื่อให้ผลงานมีความสอดคล้องกับหัวข้อสร้างสรรค์ “จินต ภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน ข้าพเจ้าจึงใช้ชุดสีเอิร์ธโทน (Earth Tone) หรือ Muted Colors เนื่องจากเป็นกลุ่มสีธรรมชาติ หรือสีที่เลียนแบบธรรมชาติจากดินและโคลนเป็นหลัก

ภาพที่ 34 ขั้นตอนการสร้างพื้นผิว

ที่มา : เกียร์ด็คักดี เสมอทรัพย์

4. การสร้างพื้นผิว เนื่องจากหัวข้อสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าใช้ดินและโคลนเป็นหลักในการนำเสนอ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับรายละเอียดพื้นผิวดินโคลนบนรูปทรงของคนและพื้นหลัง จึงใช้วิธีการเขียนด้วยเนื้อสีน้ำมันที่หนาแน่นให้เกิดพื้นผิวขรุขระสร้างมิติลวงตาเช่นเดียวกับลักษณะของพื้นผิวดินและโคลน เน้นจังหวะทางอารมณ์ผ่านฝีแปรงอันฉับพลันปล่อยให้เกิดอิสระรูปทรงของหญ้าในพื้นหลัง เน้นเพียงทรวดทรงของคนให้สมจริงด้วยพู่กันเบอร์ใหญ่และเกรียง

ภาพที่ 35 ขั้นตอนการลงสีในผลงาน

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

5.การลงสี ลงสีทั้งหมดในผลงานด้วยค่าน้ำหนักตามที่ตาเห็น เริ่มจากรูปทรงคนอีसानและเขียนเน้นเนื้อสีให้หนาในส่วนของแสงเพื่อให้เกิดรายละเอียดความคมชัดของมิติรูปทรงที่สัมผัสแสง ส่วนบริเวณพื้นที่เงาใช้สีเข้มที่มีคุณลักษณะโปร่งแสงลงบาง ๆ และคงปล่อยให้เห็นสีชั้นแรกอยู่บ้าง วิธีนี้จะช่วยให้เกิดการ reflection ของแสงในส่วนเงา ทำให้บรรยากาศในผลงานมีอากาศล้อมรอบไม่ทึบตัน จากกระบวนการตั้งแต่ร่างภาพจนถึงขั้นตอนนี้ข้าพเจ้าจะไม่ใช้น้ำมันลินซีด (Linseed Oil) ตัวผสมเงาจากเนื้อสีในผลงานเลย เพราะต้องการความรวดเร็วให้สามารถทับสีได้อยู่ตลอดเวลา โดยไม่ต้องกังวลกับเรื่องสีแตกร้าวตามมา โดยหลักสำคัญการเขียนสีน้ำมันสีชั้นบนสุดต้องมีความเหลวหรือน้ำมันในเนื้อสีมากกว่าสีที่อยู่ชั้นล่าง เพื่อยืดเวลาและป้องกันไม่ให้สีในผลงานแตกร้าวเร็วขึ้น

ภาพที่ 36 ขั้นตอนการเก็บรายละเอียดผลงาน
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

6. เก็บรายละเอียด ข้าพเจ้าใช้วิธีการเคลือบสี (Glazing) ถึงขั้นตอนนี้จะเริ่มใช้น้ำมันลินซีดมาผสมกับเนื้อสีเพื่อให้ง่ายต่อการเคลือบสีเก็บรายละเอียดในผลงาน โดยใช้สีเข้มที่มีคุณลักษณะโปร่งแสงเคลือบลงบนสีอ่อนที่สร้างพื้นผิวเอาไว้ในกระบวนการก่อนหน้านี้ เพื่อให้เกิดปริมาตรอันนุ่มนวล ลดความแข็งทื่อของรูปทรงและคุมบรรยากาศทั้งหมดอีกครั้ง ร่วมกับวิธีการเก็บรายละเอียดของแสง (Scumbling) การใช้สีอ่อนที่มีคุณสมบัติทึบแสงทับบนสีเข้มซึ่งโปร่งแสงเพื่อเก็บความรายละเอียด

ความเรียบร้อยของผลงาน แต่ข้าพเจ้าไม่ได้เข้มงวดจำกัดอยู่กับแค่สองวิธีการที่ว่ำนี้นักจนเกินไป บางครั้งก็มีการใช้สีอ่อนทึบแสงทับบนสีเข้มซึ่งทึบแสง กับใช้สีเข้มทึบแสงทับบนสีอ่อนซึ่งมีความทึบแสงเช่นเดียวกัน หรือใช้ทั้งสองวิธีการสลับกันไปมาในระหว่างขั้นตอนเก็บรายละเอียดผลงาน

จากขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานที่กล่าวมา เป็นลำดับขั้นตอนโดยรวมในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าทั้งหมด โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นผิวเป็นสำคัญ ซึ่งจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในผลงานแต่ละชิ้นตามเนื้อหาและแนวคิดที่ต้องการนำเสนอเพิ่มเติมดังนี้

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

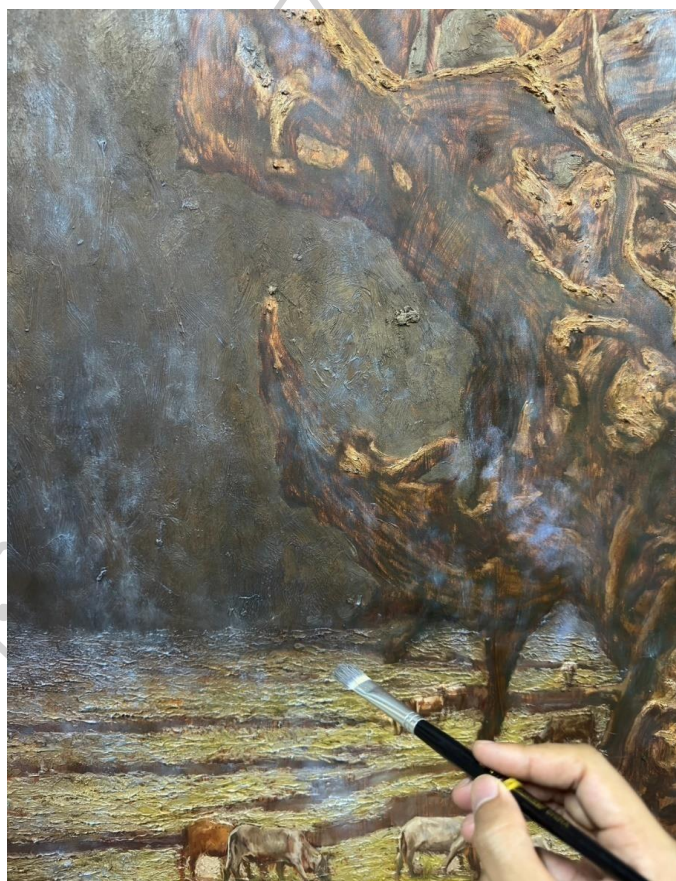
ภาพที่ 37 วิธีการขัดแต่งพื้นผิวด้วยกระดาษทรายในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าสร้างความหนาแน่นของพื้นผิวเป็นพิเศษโดยขยายผลงานจากภาพต้นแบบขนาดเท่าสัดส่วนความจริง จึงสร้างพื้นผิวให้เกิดรูปทรงของก้อนดินหนาเป็นพิเศษมากกว่าผลงานชิ้นอื่น ด้วยผลงานขนาด 200 x 400 cm. ดังภาพที่ 51 จะต้องผสมสีเตรียมสร้างพื้นผิวในปริมาณมากให้เพียงพอกับการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าผสมสีน้ำตาล Burnt Umber กับสีขาว Titanium white ในอัตราส่วน 1 : 3 จะได้สีน้ำตาลอ่อนเพื่อสร้างพื้นผิวทั้งหมดในผลงานเตรียมสำหรับการ Glazing ในขั้นตอนถัดไป ผลงานชิ้นนี้ได้ทดลองสร้างพื้นผิวบริเวณท้องฟ้า โดยวางเนื้อสีที่ผสมไว้ด้วยแปรงจากนั้น

เมื่อสีเริ่มหมาดใช้กิ้งไม้ขนาดเล็กมัดรวมกันชูดตามเส้นแนวนอนให้เกิดรอยเส้นและรายละเอียดพื้นผิวขึ้น หลังจากขั้นตอนการเคลือบสี (Glazing) ด้วยสีเข้มโปร่งแสงแล้วข้าพเจ้าได้ขัดแต่งพื้นผิวด้วยกระดาษทราย คือ การขัดเอาสีชั้นล่าสุดออกให้เห็นเนื้อสีชั้นก่อนหน้า เป็นวิธีขัดแสงกลับขึ้นมาจากการทับของกระบวนการเคลือบสีกระบวนการนี้ช่วยทำให้เห็นรายละเอียดของพื้นผิวมากขึ้น และได้มีการใช้วิธีการซ้อนทับกันของรูปทรงกับรูปร่างคนในผลงาน โดยเว้นบริเวณว่างให้เห็นพื้นผิวแบบบางเป็นสีขาวในส่วนรูปร่างคน

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6

ภาพที่ 38 วิธีการเคลือบสี (Glazing) ด้วยสีอ่อนในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าได้ใช้สีอ่อนทึบแสงทับบนสีเข้มซึ่งทึบแสง กับการใช้สีเข้มทึบแสงทับบนสีอ่อนซึ่งมีความทึบแสงเช่นเดียวกัน หรือใช้ทั้งสองวิธีการสลับกันในระหว่างการสร้างสรรค์ผลงาน เมื่อสีชั้นก่อนหน้า เริ่มแห้งแล้วข้าพเจ้าใช้สีขาว Zinc White ซึ่งคือสีอ่อนที่มีคุณสมบัติโปร่งแสงเป็นตัวผสมหลักใน

การผสมกับสีอื่นที่ต้องการให้เห็นสีนั้นในบรรยากาศ เขียนสร้างหมอกควันทับเป็นชั้นสุดท้ายในผลงาน ทำให้ได้มวลที่บางเบาของหมอกควันมองทะลุผ่านเห็นวัตถุและบรรยากาศด้านหลังแบบเลื่อนกลาง

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7

ภาพที่ 39 การทดลองสร้างคราบสี

ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ข้าพเจ้าทดลองใช้น้ำยาดำผสมสำหรับใช้ล้างพู่กันและผสมสีของพอดิเฟรม ผสมกับสี Burnt Umber ให้เหลวเป็นเนื้อบาง ๆ เทลงบนเฟรมผ้าใบปล่อยให้เกิดปฏิกิริยาเคมีพอแห้งจะเกิดคราบสีเป็นรูปทรงอิสระคล้ายกับรากไม้ชอนไชตามหน้าดิน จึงนำร่องรอยของคราบที่เกิดขึ้นมาเป็นภาพต้นทางนำไปสู่การออกแบบให้เกิดรูปทรงตามแนวคิดในขั้นต่อไป

ภาพที่ 40 คราบสีที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการเตรียมผ้าใบผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

นอกจากนี้ข้าพเจ้าได้ใช้วัสดุดอกไม้กึ่งไม้สร้างพื้นผิวแทนฟูกัน นำเส้นตอกกับกึ่งไม้ชุบกับเนื้อสีที่ผสมไว้จากนั้นกดลงบนเฟรมที่ลองพื้นแล้วเรียบร้อยให้เกิดรูปทรงของเส้นฟางและหญ้าซ้อนทับกัน
อย่างอิสระดังภาพที่ 42

ภาพที่ 41 ตอกและกิ่งไผ่
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

ภาพที่ 42 รายละเอียดพื้นผิวผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7
ที่มา : เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงานและการสร้างสรรค์

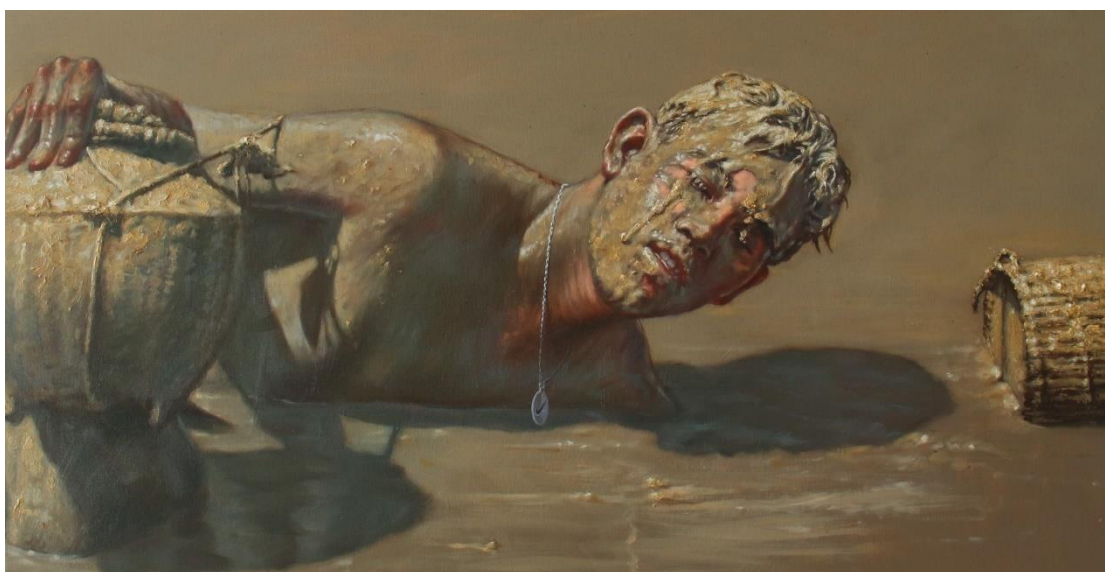
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน” เป็นชุดผลงานสร้างสรรค์ที่ข้าพเจ้าทดลองพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง การวิเคราะห์ผลงานเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบและประมวลผลความคิด ประเด็นเนื้อหา สัญลักษณ์ รูปแบบวิธีการนำเสนอ ให้มีความสอดคล้องกับประเด็นหัวข้อผลงานสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้เห็นถึงปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงการพัฒนาสร้างสรรค์ผลงาน สามารถลำดับการสร้างสรรค์ผลงานได้ดังนี้

4.1 การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ผลงานสร้างสรรค์ระยะนี้มีทั้งหมด 3 ชิ้น ข้าพเจ้ากำหนดทิศทางวางองค์ประกอบภาพในการนำเสนอชีวิตและจิตวิญญาณอีสานผ่านร่างกายมนุษย์เป็นหลัก ด้วยจิตรกรรมรูปแบบเหมือนจริง ผลงานระยะนี้เน้นการใช้ความเข้มของแสงเงาในลักษณะแสงจัดเงาจัด และใช้บริเวณว่างในการขับเน้นรูปทรงของคนให้โดดเด่น สร้างมวลปริมาตรและรายละเอียดของวัตถุด้วยพื้นผิว โดยการใช้เนื้อสีให้มีความหนาแน่นขึ้นมาจากกระนาบของผ้าใบ โดยวางตำแหน่งรูปทรงของคนเป็นจุดเด่นในผลงานและสร้างความสมดุลด้วยการวางรูปทรงของเครื่องมือเครื่องใช้ในท้องถิ่นอีสานทำให้เกิดสมดุลของภาพสองฝั่งเท่ากัน สร้างระยะการมองเห็นแบบ ใกล้ กลาง และไกลในผลงานบางชิ้น แต่ให้ความสำคัญกับระยะของใบหน้าผู้เป็นแบบด้วยการเขียนเน้นเก็บรายละเอียดเป็นพิเศษ ส่วนระยะหน้าสุดและพื้นหลังสุดท้ายการใช้การเขียนแบบปล่อยไม่เน้นรายละเอียด ทำให้ภาพมีจุดศูนย์รวมสายตาที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

นำเสนอผ่านมุมมองพื้นที่ท่ามาหากินของคนอีสาน ภาพบุคคลมีต้นแบบเป็นคนอีสาน ซึ่งประกอบไปด้วยคนอีสานหลายช่วงอายุแตกต่างกันในแต่ละชิ้น อยู่ในอิริยาบถท่าทางและกิจกรรมเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนอีสาน มีการใช้ดินโคลนปกคลุมร่างกายซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของผลงานชุดนี้ ประกอบกับเครื่องมือเครื่องใช้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ข้อง สุ่ม และแฝงวัตถุทุนนิยม เช่น เสื้อผ้าเครื่องประดับ เพื่อช่วยขยายแนวความคิด เป็นต้น ระยะนี้เป็นจุดเริ่มต้นสร้างพื้นผิวของข้าพเจ้าด้วยการใช้เนื้อสีที่หนาแน่น ส่วนชิ้นที่ 2 และ 3 ในระยะนี้เริ่มเห็นการคลี่คลายด้านเทคนิคทางจิตรกรรมสังเกตได้จากวัตถุเสื้อผ้าที่ปรากฏ ทำให้เห็นประเด็นเนื้อหาจากความไม่สมบูรณ์ของเทคนิค ระบบทุนนิยมแพชชั่น สิ่งของแบรนด์เนม กับการรับรู้ของคนอีสานในพื้นที่ชนบท อธิบายเพิ่มเติมคือ คนอีสานบางคนใส่เสื้อผ้าที่มีลวดลายลึกลับทางปัญญาของแบรนด์ต่าง ๆ โดยที่ไม่รู้เลยว่าชุดที่ใส่นั้นเป็นของ

เลียนแบบซึ่งผิดกฎหมายเพราะไม่ได้รู้จักหรือสนใจเรื่องแบรนด์เนมเลย ซื่อใส่เพียงแค่ชอบหรือถูกใจกับสีสันทดลยที่สวยงามเท่านั้น แต่ภาพรวมผลงานสร้างสรรค์ทั้ง 3 ชิ้น เน้นให้ความสำคัญกับความสมจริง ตรงนี้ทำให้ภาพดูแข็งทื่อให้ความรู้สึกคล้ายภาพถ่ายขาดท่วงท่าทางอารมณ์ในการแสดงออก ส่วนประเด็นเนื้อหาอื่นที่ปรากฏบนเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า ทำให้รบกวนประเด็นเนื้อหาหลักที่ต้องการนำเสนอ

ภาพที่ 43 ผลงานก่อนนิทรรศานิทรรศการที่ 1 ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน : ลุยโคลน

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 55 x 105 ซม.

ปี : 2566

ภาพที่ 44 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระดับที่ 1 ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน : ทาบกล้า

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 120 x 90 ซม.

ปี : 2566

ภาพที่ 45 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระดับที่ 1 ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน : หัวหยอง

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 135 x 105 ซม.

ปี : 2566

4.2 การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

จากผลงานสร้างสรรค์แรกได้พัฒนามาสู่การให้ความหมายในเชิงพื้นที่มากขึ้น มีผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมด 4 ชิ้น ข้าพเจ้ากำหนดแนวทางการนำเสนอชีวิตและจิตวิญญาณอีสานผ่านบรรยากาศโดยรอบเป็นการขยายให้เห็นนิเวศแวดล้อมในพื้นที่ทำมาหากินของคนอีสาน เนื่องจากภาพรวมเนื้อหาในผลงานมีทิศทางไปในทางเดียวกัน ข้าพเจ้าจึงให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างสรรค์ การหมกหมุ่นอยู่กับตัวเทคนิคและวิธีการทางจิตรกรรมการสร้างรายละเอียดกลับทำให้ตัวข้าพเจ้าเองเกิดความรู้สึกกับประเด็นที่นำเสนอมากยิ่งขึ้น

ซึ่งการสร้างรายละเอียดให้กับองค์ประกอบรอบข้างที่ดูเป็นพุ่มกรูกรังอย่างเช่น กอหญ้า เศษกิ่งไม้ที่ทับถมกับดินโคลนรายละเอียดสมจริงส่วนนี้ส่งผลให้เกิดความรู้สึกถึงภูมิประเทศพื้นที่อีสานได้ดี ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชิ้นที่ 3 ข้าพเจ้าได้ทดลองตัดเอาภาพคนออก เหลือไว้เพียงสภาพแวดล้อมของสถานที่กับบรรยากาศ ปรากฏว่า ยังเห็นประเด็นเนื้อหาชีวิตและจิตวิญญาณอีสานเช่นกัน ผ่านรายละเอียดของพื้นผิวและชุดสีของบรรยากาศ บริเวณว่างในผลงานส่งผลให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกย้อนถึงอดีตกับชีวิตที่ผ่านมาของข้าพเจ้าในพื้นที่อีสาน อธิบายเพิ่มเติมข้าพเจ้าได้นำภาพในความทรงจำเกี่ยวกับสถานที่ชื่อว่า หลุบคา คือพื้นที่มีภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะกลางทุ่งนาซึ่งเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนข้าพเจ้า มีความสำคัญกับชุมชนเป็นแหล่งอาหารและพื้นที่ทำนาปลูกข้าว

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2 ได้จัดองค์ประกอบที่มีความขัดแย้งของเนื้อหา (Contrast) คือภาพหญิงสาวสวมชุดเดรสสีดำนั่งอยู่ในพื้นที่เต็มไปด้วยโคลนปัญหาที่พบคือทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกกับองค์ประกอบที่ปรากฏในผลงานเพราะบุคลิกการแต่งกายกับรูปร่างหน้าตาของหญิงสาวในภาพซึ่งเป็นไปได้ยากที่จะนั่งเปียกแฉะอยู่ในบ่อโคลน จากภาพของนางแบบที่ไม่ตรงกับภาพจำลักษณะกายภาพของคนอีสานทำให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งกับเนื้อหาของบรรยากาศพื้นที่โดยรอบ ซึ่งตรงกับประเด็นความต้องการนำเสนอ การล้างภาพจำเรื่องรูปร่างหน้าตาคนอีสานในทัศนคติของคนต่างภูมิภาค

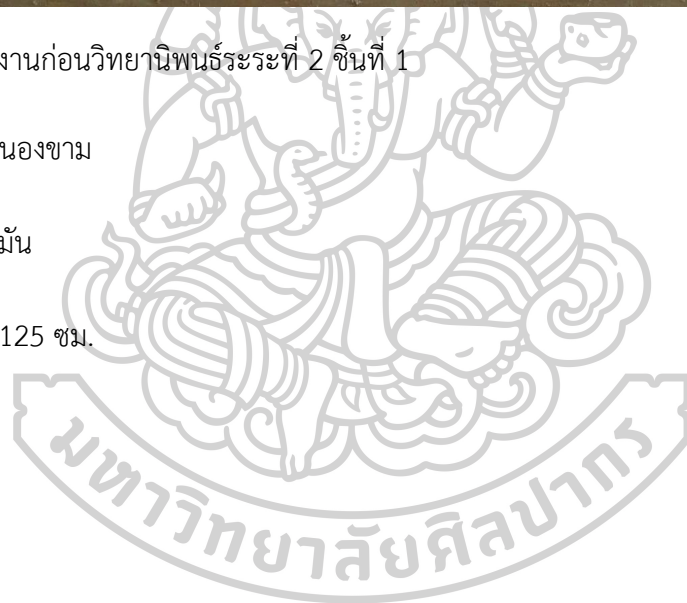
ภาพที่ 46 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระดับที่ 2 ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน : หนองขาม

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 70 x 125 ซม.

ปี : 2566

ภาพที่ 47 ผลงานก่อนนิทรรศานพันธ์ระระที่ 2 ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน : หญิงชุดดำ

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 80 x 100 ซม.

ปี : 2566

ภาพที่ 48 ผลงานก่อนนิเทศนิพนธ์ระดับที่ 2 ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน : หลุบคา

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 120 x 150 ซม.

ปี : 2566

ภาพที่ 49 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน : Soul of Isan 1

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 100 ซม.

ปี : 2566

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4 ข้าพเจ้าสร้างสรรค์บรรยากาศและองค์ประกอบด้วยการคลี่คลายรูปทรงความเป็นจริงของธรรมชาติจากอารมณ์ความรู้สึกภายในให้ปรากฏผ่านพื้นผิวและสีแปร่ง พื้นผิวที่เกิดขึ้นช่วยกระตุ้นความรู้สึกถึงพื้นที่ท่ามาหาหินของคนอีสานซึ่งยึดโยงกับธรรมชาติ เป็นจุดเริ่มต้นของการลดทอนรูปทรงของธรรมชาติเน้นอารมณ์ความรู้สึกที่ข้าพเจ้ามีต่ออีสาน ผ่านสีแปร่งรสนิยมส่วนตัวที่ยึดโยงกับแก่นความทรงจำออกมาเป็นผลงานจิตรกรรมอันมีความพิเศษไปจากข้อมูลภาพถ่าย ในผลงานชุดวิทยานิพนธ์

4.3 การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้ากำหนดองค์ประกอบภาพในการนำเสนอประเด็นชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน ผ่านเทคนิคกระบวนการสร้างมิติลวงของพื้นผิวดินออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในมนุษย์ ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในสัตว์ และชีวิตจิตวิญญาณอีสานในสถานที่

ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในมนุษย์

เป็นการนำเสนอเรื่องราวชีวิตและจิตวิญญาณอีสานผ่านร่างกาย รูปร่าง หน้าตาชาติพันธุ์ โดยใช้รูปทรงมนุษย์เป็นองค์ประกอบหลักในการนำเสนอ ด้วยอิริยาบถและกิจกรรมในพื้นที่ท่ามาหาหินของคนอีสานแบบเกินความจริงปกติจากการแสดงท่าทางคล้ายเทพปกรณัมตำนานวีรบุรุษของกรีก ในการให้ความหมายการเชิดชูและเห็นคุณค่าวิถีชีวิตชนบทอีสาน อันเป็นรากเหง้าของชีวิตและจิตวิญญาณข้าพเจ้า ล้อมรอบด้วยพื้นที่และบรรยากาศสีของดินโคลน โดยใช้กระบวนการทางจิตรกรรมคลี่คลาย Form บางอย่างให้มีอิสระทางอารมณ์ในการแสดงออกมากขึ้นเน้นความหนักแน่นของที่แปร่งให้เกิดพื้นผิวสื่อถึงความเหนียวแน่นระหว่างชีวิตคนอีสานกับผืนดิน ในผลงานดังต่อไปนี้

ภาพที่ 50 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ชื่อผลงาน : Soul of Isan 2

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 100 ซม.

ปี : 2566

ภาพที่ 51 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน : Soul of Isan 3

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 100 ซม.

ปี : 2566

ภาพที่ 52 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

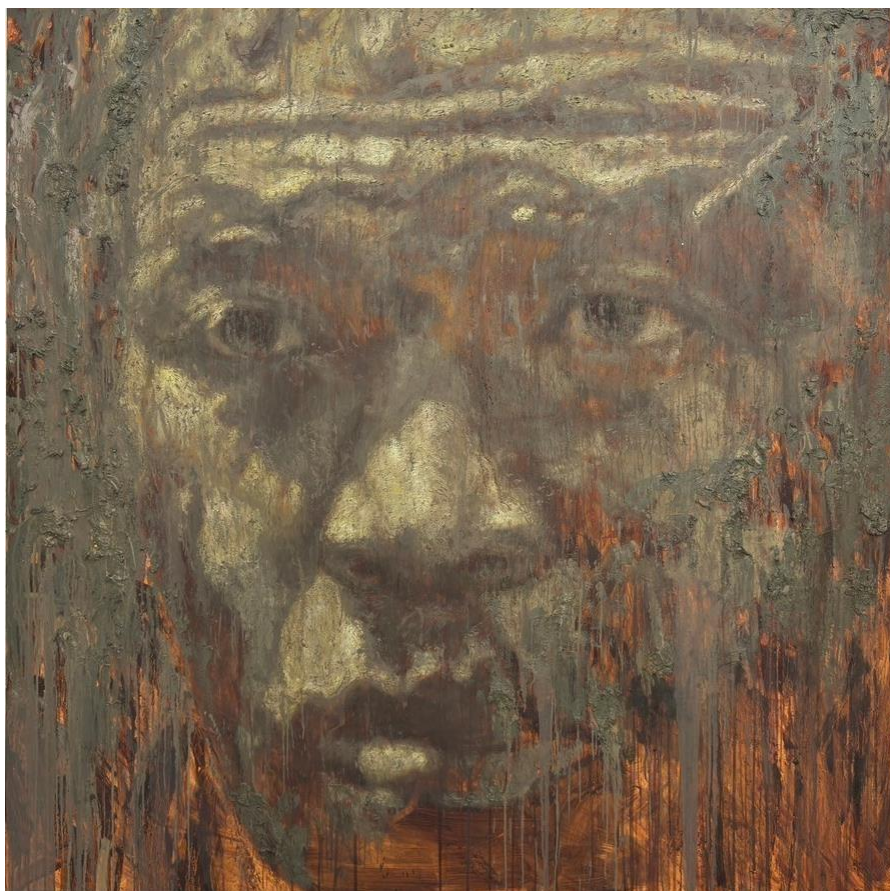
ชื่อผลงาน : Soul of Isan 4

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 400 ซม.

ปี : 2567

ในผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3 ข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจมาจากการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยของคนอีสานในปัจจุบันซึ่งนำไปสู่คำถาม “ในอนาคตวิถีชีวิตและจิตวิญญาณอีสานจะเปลี่ยนแปลงไปหรือปรับตัวเพื่อคงอยู่” ซึ่งหยิบเอาความเชื่ออีสานเรื่อง “ขวัญ” ที่เป็นนามธรรมมาเป็นสัญลักษณ์รูปธรรมในรูปทรงสีขาวแทนความหมายของชีวิตและจิตวิญญาณอีสานซ้อนทับกับรูปทรงของมนุษย์ที่เป็นองค์ประกอบหลัก ในทัศนียภาพมุมกว้างบนเฟรมขนาดใหญ่ เพื่อให้ขนาดผลงานเกิดประเด็นเนื้อหา และเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดนี้

ภาพที่ 53 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ชื่อผลงาน : Soul of Isan 5

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 200 ซม.

ปี : 2567

ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในสัตว์

สัตว์มีความสัมพันธ์กับพื้นที่และวิถีชีวิตของคนอีสาน อย่างเช่น สัตว์ที่เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงที่ใช้ในการเกษตร ข้าพเจ้าได้นำเอาสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้องกับคนอีสานในพื้นที่ท่ามาหากินมาเป็นองค์ประกอบหลักในการนำเสนอจิตวิญญาณอีสาน ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงของข้าพเจ้าที่เคยสัมผัส จึงหยิบมาเป็นตัวแทนความหมายของสัมพันธ์ดังที่ได้อธิบายไว้ในกระบวนการสร้างภาพต้นแบบบทที่ 3 หน้าที่ 44 มาสร้างสรรค์โดยยึดเอาอารมณ์ความรู้สึกที่มาจากความทรงจำข้าพเจ้าเป็นหลัก ปล่อยรายละเอียดของดินโดยรอบให้เห็นความบางถึงสีขั้นแรก เน้นเพียงพื้นผิวและโครงสร้างกบให้มีความแข็งแรงของเส้นกับผีแปร่ง แสดงถึงลักษณะพิเศษของมัดกล้ามเนื้ออันแข็งแรงในกบนาที่มีความสัมพันธ์กับภูมิประเทศของพื้นที่ และยึดโยงกับวิถีชีวิตของคนอีสาน ดังผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่

5

ภาพที่ 54 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน : Soul of Isan 6

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 200 ซม.

ปี : 2567

ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในวัดและสถานที่

ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอจิตวิญญาณอีสานที่ปรากฏในพื้นที่ทำมาหากิน จึงนำเอาสถานที่และวัดอันมีลักษณะเฉพาะและยึดโยงกับวิถีชีวิตของคนอีสาน อย่างเช่น ตอไม้แก่นหล่อน เป็นแก่นไม้พบตามธรรมชาติโคกหนองนา ใช้ทำฟืนหุงหาอาหารเวลาไปไร่่นามีความแข็งเป็นเชื้อเพลิงติดทนนานอย่างดี โพน คือ ลักษณะของเนินดินหรือจอมปลวกรูปทรงจะคล้ายของกองฟางมีต้นไม้ขึ้นล้อมรอบทั้งเล็กใหญ่ มาเป็นโครงสร้างองค์ประกอบหลักในการนำเสนอชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน ในบรรยากาศโพล้เพล้หมุกหมัวไม่ชัดเจน เช่นเดียวกับภาพในความทรงจำที่ผ่านมาของข้าพเจ้าซึ่งมีความลึกลับไปบ้าง ผ่านรูปแบบจิตรกรรมที่คาบเกี่ยวระหว่างศิลปะจินตนิยมกับนามธรรมแทนการซ้อนทับของภาพความจริงและภาพความทรงจำ เน้นรูปทรงทางอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้ามากกว่ารูปทรงความเป็นจริง กับเน้นรายละเอียดพื้นผิววัตถุสำคัญอย่างลวดลายของแก่นไม้และผืนดิน จากกระบวนการสร้างสรรค์สามารถให้ความหมายด้านความทรงจำความผูกพันจากประสบการณ์ที่ข้าพเจ้ามีในพื้นที่อีสานได้ ดังผลงานต่อไปนี้

ภาพที่ 55 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6

ชื่อผลงาน : Soul of Isan 7

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 200 ซม.

ปี : 2567

ภาพที่ 56 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7

ชื่อผลงาน : Soul of Isan 8

เทคนิค : สีน้ำมัน

ขนาด : 200 x 200 ซม.

ปี : 2567

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน เริ่มต้นจากการกำหนดรูปแบบการทดลองเพื่อค้นหาและนำเสนอชีวิตจิตวิญญาณอีสานออกเป็น 3 รูปแบบนั้น เพื่อหาความเป็นไปได้ทางจิตรกรรมในการให้ความหมายประเด็นแนวคิดอันอิงกับความทรงจำของข้าพเจ้าที่มีในอีสาน โดยไม่จำกัดเทคนิคและรูปแบบทางจิตรกรรมมากเกินไป เพราะชีวิตและจิตวิญญาณอีสานนั้นไม่ได้แสดงออกเพียงรูปแบบเดียวหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่ง และไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหารูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสมกับประเด็นชีวิตและจิตวิญญาณอีสานในแต่ละข้อมูล ข้าพเจ้านั้นเน้นเพียง “ดิน” เป็นวัสดุหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งข้าพเจ้าได้ให้ความหมายของดินเป็นวัสดุตัวแทนของถิ่นที่อีสานตามข้อมูลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบท 2 บวกกับมุมมองทัศนคติของข้าพเจ้า สรุปได้ดังนี้

รูปแบบแรกดินถูกนำมาใช้กับร่างกายคนอีสาน ซึ่งร่างกายนับว่าเป็นตัวแทนอย่างหนึ่งของความเป็นอีสานอันใกล้ตัวที่สุด เป็นกายภาพภายนอกที่สามารถรับรู้และอธิบายได้จากลักษณะร่างกายที่ปรากฏ เอกลักษณ์ของโครงสร้างทางชาติพันธุ์ รูปร่าง ใบหน้า สีผิว

รูปแบบต่อมาข้าพเจ้านำดินมาใช้กับสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศของพื้นที่ที่ทำมาหากิน และยึดโยงกับวิถีชีวิตอาชีพของคนอีสาน ซึ่งได้จากข้อมูลการลงพื้นที่และประสบการณ์ความทรงจำของข้าพเจ้า สัตว์ในพื้นที่อีสานนั้นมีพฤติกรรมสอดคล้องกับระบบนิเวศและฤดูกาลในภูมิภาคอีสานแล้วยังยึดโยงอาชีพเกษตรกรรมของคนอีสานซึ่งสัมพันธ์กับแหล่งน้ำในการทำนาปลูกข้าว

รูปแบบสุดท้ายข้าพเจ้าใช้ดินสร้างองค์ประกอบร่วมกับสถานที่และวัตถุในพื้นที่ที่ทำมาหากินของคนอีสาน อันมีลักษณะเฉพาะและยึดโยงกับวิถีชีวิตคนอีสาน ในการให้ความหมายชีวิตและจิตวิญญาณอีสานผ่านจิตรกรรมรูปแบบเหมือนจริงกับรูปแบบนามธรรมรวมถึงชุดสีบรรยากาศการแสดงออกทางอารมณ์ฝีแปรงของข้าพเจ้า

ผลงานชุดนี้ได้แสดงออกทั้งในเชิงเทคนิคและเนื้อหาที่น่าสนใจ ในเชิงเทคนิคมีการใช้รูปแบบและเทคนิคทางจิตรกรรมที่หลากหลายในการให้ความหมายจากแนวคิด “ชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน” โดยชุดภาพคนข้าพเจ้าได้นำเสนอผ่านจิตรกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะแนวจินตนิยมกับแนว Portrait เป็นการสร้างสรรค์ด้วยข้อมูลความจริงจากภาพถ่ายบุคคลต้นแบบกับความทรงจำอันเป็นสภาวะภายในของข้าพเจ้ารวมถึงการคลี่คลายรูปทรงบางอย่างในผลงานลง การขยายขนาดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1, 2, 3 พบว่าขนาดผลงานมีผลกับความรู้สึกและประเด็นเนื้อหา รูปทรงในผลงานที่มีขนาดใกล้เคียงกับสัดส่วนความจริงของวัตถุและมนุษย์ ทำให้เกิดภาษาใหม่ทางจิตรกรรมที่ให้

ความรู้สึกจริงจังมากขึ้น หรือรู้สึกเกี่ยวกับภาพบนขนาดที่มองเห็นอันมีความใกล้เคียงกับตัวเราฐานะผู้ชมขณะยืนอยู่หน้าผลงาน นับเป็นความจริงที่เกิดขึ้นจากจิตรกรรมในแบบของข้าพเจ้าเอง ซึ่งต่างจากการเขียนภาพคนที่มีขนาดเล็กทำให้เกิดความรู้สึกหรือการรับรู้ในภาษาเดียวกันกับภาพถ่าย (Photo) ส่วนการขยายรูปทรงบางอย่างให้มีขนาดใหญ่ขึ้นจากขนาดจริงสามารถสร้างภาษาการรับรู้ใหม่ได้เช่นกัน อย่างการขยายสัดส่วนของใบหน้าคนอีสานในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4 และกบในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5 ให้มีขนาดใหญ่มากขึ้นทำให้เห็นการแสดงออกของเทคนิคทางจิตรกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลกับการรับรู้ของผู้ชมทั้งประเด็นเนื้อหาจากการดูภาพรวมของผลงานจากระยะไกล และการเห็นกระบวนการของเทคนิคจิตรกรรมในระยะใกล้ ทำให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้าผ่านฝีแปรงที่ปรากฏในผลงาน ด้วยขนาดของผลงานที่ใหญ่นี้เป็นเหมือนการขยายส่วนเทคนิคและรายละเอียดของผลงานให้มีกำลังปะทะกับผู้ชม ในส่วนชุดชีวิตและจิตวิญญาณอีสานในสถานที่การสร้างบรรยากาศเป็นส่วนหนึ่งที่ข้าพเจ้าใช้ถ่ายทอดในแนวคิดจิตวิญญาณอีสาน ผ่านความทรงจำอารมณ์ความรู้สึก และมโนภาพของข้าพเจ้า ให้ผู้ชมคล้อยตามด้วยวิธีการทางจิตรกรรมอันแสดงถึงความเคลื่อนไหวอย่างมีพลังจากการตัดกันของเส้น น้ำหนักแสงเงา สี และจังหวะของที่แปรงเพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมกับผลงาน การสร้างองค์ประกอบที่เกินจริงด้วยวิธีการทาง Surrealism ในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6 รูปทรงดอกไม้ที่ใหญ่กว่ารูปทรงวันนั้น เป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของแนวคิดและกระตุ้นอารมณ์ความสะเทือนใจให้เกิดความเพ้อฝัน ความแปลกประหลาด และสิ่งที่ปรากฏเด่นชัดที่สุดของกระบวนการทางเทคนิคในผลงานชุดนี้ คือ พื้นผิว เป็นวิธีการสำคัญและเทคนิคหลักที่ข้าพเจ้าใช้ในการสร้างสุนทรียภาพความงามที่สะท้อนคุณลักษณะอันพิเศษของวัตถุ ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกได้ว่าวัตถุนั้น เรียบ หรือ ขรุขระ

ในเชิงเนื้อหาของผลงานเป็นการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างคนอีสานกับพื้นที่ทำมาหากิน อิริยาบถและท่าทางบุคคลในภาพซึ่งเป็นท่าทางในวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความยึดโยงกับธรรมชาติ เป็นวิถีการทำมาหากินที่มีความเฉพาะของคนชนบท ผ่านเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางภาคอีสาน คือช่องที่ใช้ในการจับปลา การประกอบสร้างวัตถุดิบ สัตว์ รากไม้แสดงถึงลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่ราบแห้งแล้งที่เกิดขึ้นเป็นไปตามฤดูกาลในอีสาน และสัญญาณที่พอกตัวคนในผลงานสื่อถึงวิถีชีวิตที่มีการพึ่งพาอาศัยใกล้ชิดกับธรรมชาติ และการให้ความสำคัญกับความงามของธรรมชาติด้วยการใช้ชุดสี และพื้นผิวที่เลียนแบบสีของธรรมชาติจากความเป็นดินและโคลน จุดนี้ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกอันอบอุ่น สงบ เรียบง่าย ไม่ยึดถืออัตตา เป็นการลดความเป็นตัวตนลงให้กลมกลืนไปกับธรรมชาติซึ่งสามารถสะท้อนชีวิตและจิตวิญญาณอีสานทั้งลักษณะรูปธรรมกายภาพ

ภายนอกรูปร่างหน้าตา วิธีการดำเนินชีวิตอันเรียบง่ายตรงไปตรงมา และลักษณะความเป็นนามธรรม ความคิด ความเชื่อ ซึ่งวัฒนธรรมอีสานกับเรื่องอัตตาความเป็นตัวตนของคนอีสานนั้นเห็นได้จากการมองธรรมชาติยิ่งใหญ่กว่าตนเองเสมอ อย่างเช่นประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ฮีตบุญคุณลานในเดือนสอง หรือ เดือนยี่ ของอีสานเป็นจารีตประเพณีที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงความเคารพต่อข้าวซึ่งเป็นอาหารเลี้ยงชีพหลักของคนอีสานและเพื่อขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์พระแม่โพสพที่ประทานพืชพรรณธัญญาหารอย่างอุดมสมบูรณ์

การสร้างสรรคผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าพบว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา โดยการหาความเป็นไปได้จากวิธีการทางจิตรกรรมที่หลากหลายในการอธิบายชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน ทั้งรูปธรรมกับนามธรรมด้วยผลงานสร้างสรรค์ที่ประกอบสร้างจากข้อมูลความจริงในสังคมอีสานรวมทั้งภาวะภายในจากทัศนคติมุมมองความทรงจำของข้าพเจ้า รวมไปถึงตัวเทคนิคเองสามารถแสดงถึงสภาวะภายในนามธรรมอันเป็นจิตวิญญาณอีสาน ความยืดหยุ่นด้านรูปแบบของการนำเสนอสามารถต่อยอดสู่การสร้างสรรคผลงานต่อไปในอนาคต ตามความเหมาะสมในแต่ละแนวคิดที่มาของข้อมูล ส่วนกระบวนการของเทคนิคพบว่าสีน้ำมันสามารถสร้างพื้นผิวเลียนแบบดินจากความหนานูนของเนื้อสี ให้อารมณ์ความรู้สึกของดินโคลนสร้างมิติแสงแสดงถึงความชุ่มชื้นและความแห้งกร้านของดินได้ดี

บทที่ 5

สรุปผลการสร้างสรรค์

การทดลองสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชุด “จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน” ในครั้งนี้เพื่อศึกษาและอธิบายถึง ชีวิต จิตวิญญาณของคนอีสานผ่านจิตรกรรมแนวจินตนิยมเป็นหลัก โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับอีสานในพื้นที่ท่ามาหากินร่วมกับประสบการณ์และการลงพื้นที่ พบว่าภูมิประเทศพื้นที่ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลในการกำหนดอัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสาน ที่เกิดจากการรับรู้และเข้าใจพื้นที่กับนิเวศแวดล้อมที่อาศัยอยู่ นำไปสู่การกำหนดวิธีการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังส่งอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และลักษณะนิสัย จนหล่อหลอมเป็นชีวิตและจิตวิญญาณของคนอีสาน แต่ปัจจุบันวิธีการดำเนินชีวิตของคนอีสานต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อาชีพการทำงานจึงมีการเปลี่ยนแปลงตาม มีความเกี่ยวข้องกับทุนนิยมเป็นแรงงานในอุตสาหกรรมโรงงานทำให้ชีวิตและจิตวิญญาณอีสานมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ไม่ได้มีแค่เพียงรูปแบบเดิมและไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ ส่วนอิทธิพลความบันเทิงจากศิลปกรรม ข้าพเจ้าได้ศึกษารูปแบบงานศิลปะกลุ่มโรแมนติกหรือจินตนิยมที่เน้นคุณค่าการแสดงออกทางอารมณ์มาเป็นทิศทางสร้างสรรค์บรรยากาศในผลงาน และศึกษาศิลปินที่มีความเกี่ยวข้องได้แก่ สมพร แต่มประสิทธิ์, ชัยรัตน์ แสงทอง, สมภพ บุตรราช เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อบอกเล่าเนื้อหาระหว่างมนุษย์กับพื้นที่ มนุษย์กับดิน ผ่านความทรงจำความรู้สึกภายใน ด้วยฝีแปรง พื้นผิว สี บรรยากาศ โดยหยิบเอาสัญลักษณ์ วัตถุดิน มนุษย์ สัตว์ และสถานที่มานำเสนอในผลงานวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้าเลือกใช้ดินเป็นสัญลักษณ์สำคัญเพื่อเชื่อมโยงถึงชีวิตและจิตวิญญาณอีสานในพื้นที่ท่ามาหากิน โดยการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ โดยรูปแบบแรก คือ ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในมนุษย์ เป็นการนำเสนอเรื่องราวชีวิตและจิตวิญญาณอีสานผ่านร่างกาย รูปร่าง หน้าตา ซาดิพันธุ์ โดยใช้มนุษย์เป็นองค์ประกอบหลักในการนำเสนอ ด้วยอิริยาบถและกิจกรรมในพื้นที่ท่ามาหากินของคนอีสาน ล้อมรอบด้วยพื้นที่และบรรยากาศชุดสีดินโคลน รูปแบบที่สอง คือ ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในสัตว์ ซึ่งสัตว์มีความสัมพันธ์กับพื้นที่และวิถีชีวิตของคนอีสาน ข้าพเจ้าได้นำเอาสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้องกับคนอีสานในพื้นที่ท่ามาหากิน มาเป็นองค์ประกอบหลักในการนำเสนอจิตวิญญาณอีสาน ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงของข้าพเจ้าที่เคย สัมผัส จึงหยิบมาเป็นตัวแทนความหมายของสัมพันธ์ชีวิตจิตวิญญาณอีสานในสถานที่ รูปแบบสุดท้าย คือ จิตวิญญาณอีสานที่ปรากฏในพื้นที่ท่ามาหากิน

จึงนำเอาสถานที่อันมีลักษณะเฉพาะและยึดโยงกับวิถีชีวิตของคนอีสาน อย่างเช่น โพน คือลักษณะของเนินดินหรือจอมปลวกรูปทรงคล้ายกองฟางมีต้นไม้ขึ้นล้อมรอบทั้งไม้เล็กไม้ใหญ่ มาเป็นองค์ประกอบหลักในการนำเสนอชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน ผลการสร้างสรรค์ผลงานพบว่า ฉากทัศน์ในจิตรกรรมที่ต่างกันแต่ผลงานมีความสอดคล้องกับประเด็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ คือ ความเป็นนามธรรมของจิตวิญญาณอีสานเป็นคุณลักษณะของภาวะภายในซึ่งไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน เป็นเพียงคำตอบทางจิตรกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกถึงความเป็นอีสาน ด้วยวิธีการนำเสนอที่หลากหลายในการให้ความหมายจากแนวคิด “ชีวิตและจิตวิญญาณอีสาน” ส่วนกระบวนการของเทคนิคพบว่าสีน้ำมันสามารถสร้างพื้นผิวเลียนแบบดินจากความหนานูนของเนื้อสี ให้อารมณ์ความรู้สึกของดินโคลนสร้างมิติลวงแสดงถึงความชุ่มชื้นและความแห้งกร้านของดินได้ดี ต่างจากการใช้วัสดุจริงในการสร้างสรรค์ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดในการนำเสนอจุดนี้ เนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไปดินจะแห้งทำให้ผลงานมีสีใกล้เคียงกัน หรือกลายเป็นสีเดียวกันทั้งหมด การสร้างบรรยากาศขมุกขมัวไม่ชัดเจนสามารถให้ความหมายเช่นเดียวกับภาพในความทรงจำของข้าพเจ้า

ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าในครั้งนี้ จินตภาพแห่งชีวิตและจิตวิญญาณอีสานเป็นการหยิบเอาเรื่องราว “จิตวิญญาณอีสาน” ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางจิตรกรรม โดยหวังว่าผลงานชุดวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าจะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่อีสาน หรือการนำเสนอความเป็นนามธรรมของพื้นที่

รายการอ้างอิง

- BEDWORTH, C. (10 สิงหาคม 2566). *Jean-François Millet: จิตรกรชาวนา*. Retrieved 31 พฤษภาคม 2567 from <https://www.dailyartmagazine.com/jean-francois-millet/>
- CONTEST WAR. (2561). "ดิน -โคลน" นิทรรศการ โดย ชัยรัตน์ แสงทอง. Retrieved 27 กุมภาพันธ์ 2567 from <http://exhibition.contestwar.com/node/2069>
- ESCOTO, J. (4 กันยายน 2566). *Art History 101: Everything You Need to Know About Romanticism*. Retrieved 22 เมษายน 2567 from <https://www.dailyartmagazine.com/florine-stettheimer/>
- PHILLIPS-EWEN, I. (26 สิงหาคม 2562). *The Poetry in Painting — Turner's Ovid in Exile*. Retrieved 22 เมษายน 2567 from <https://www.dailyartmagazine.com/the-poetry-in-painting-turners-ovid-in-exile/>
- POST TO DAY. (22 พฤษภาคม 2559). 'เกิดแต่ดิน' นิทรรศการจิตรกรรมเขียนดิน โดย สมภพ บุตราช. Retrieved 2 มิถุนายน 2567 from https://www.posttoday.com/lifestyle/433282?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR1DqW_MtMgIyb7H9ZRJUnVrZ6Rh3GfJHkGH2aSinDLIqU4Kfe2cu4mq8G4_aem_ZmFrZW1bW15MTZieXRlcw
- ไปรยา ศรีสวัสดิ์. (2550). การสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาสายช่าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- กชพรรณ ไพฑูรย์. (2564). คลื่น/ลม/ทะเล: จาก อารมณ์ ความ รู้สึก ต่อ ธรรมชาติ สู่ ผลงานจิตรกรรม. วารสาร สห วิทยาการ สังคมศาสตร์ และการ สื่อสาร, 4(2), 1-12.
- กุสุมา ภูใหญ่. (2556). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ : มุมมองจิตวิเคราะห์และสังคมศาสตร์. Retrieved 2 สิงหาคม 2567 from https://kusumakooyai.blogspot.com/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR3VppXOz_0HJpbOoFr6k2wVOgOUzLOWY9B9gmaHiT-HkCZ9mEQI8Gz2kV4k_aem_ZmFrZW1bW15MTZieXRlcw
- ณัฐธิดา จันท์ธรมะ. (2559). การสร้างอัตลักษณ์อีสานผ่านภาพยนตร์สั้นในเทศกาลภาพยนตร์อีสาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ธัญญา สังขพันธ์. (2558). มาตุคามสำนึกและการโยยหาอดีตในกวีนิพนธ์ ของ เรวัตร์ พันธุ์พัฒน์. *Manutsayasat Wichakan*, 22(2), 64-91.
- ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม/ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ภูมิศาสตร์กายภาพและวัฒนธรรม. Retrieved 20

กุมภาพันธุ์ 2567 from

<https://cac.kku.ac.th/cac2021/%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92/>

สมพร ตั้มประสิทธิ์. (2562). *Soil Painting: Traces of Phenomena and Beauty of the Land* [Silpakorn University].

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	เกียรติศักดิ์ เสมอทรัพย์
วุฒิการศึกษา	2565 - ปัจจุบัน กำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขาจิตรกรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2560 - 2564 ค.บ.(ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผลงานตีพิมพ์	2567 นิทรรศการ HUMAN AND AREA 2566 นิทรรศการ Get by with
รางวัลที่ได้รับ	2565 รางวัล Jury's Mention โครงการรางวัลยุวศิลปินไทย (Young Thai Artist Award 2022) 2565 ได้รับคัดเลือกให้จัดแสดงอยู่ในนิทรรศการ Portrait Prize ณ ริเวอร์ ซิตี้ แบ็งค็อก 2565 ร่วมแสดงผลงานสร้างสรรค์ จิตรกรรมเอเชียพลัส ครั้งที่ 10 ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ 2565 ร่วมแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ ครั้งที่ 38 2564 ร่วมแสดงในนิทรรศการ Online "สูงแอง แองศิลป์" นิทรรศการโครงการเทศกาลศิลปะนานาชาติสงขลา "เชื่อมโยงรุ่นสู่รุ่น" (Art new Gen) 2564 ร่วมแสดงในนิทรรศการ Online postprint 2021 2564 ได้รับรางวัลชนะเลิศศิลปกรรมอันดับ 1 ระดับอายุ 21 - 25 ปี การประกวดศิลปกรรมเด็กและเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 16 โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม 2564 ร่วมแสดงผลงานศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 10 นิทรรศการ "ในพื้นที่" จัดแสดงผลงาน ณ ชั้น 7 BACC หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร